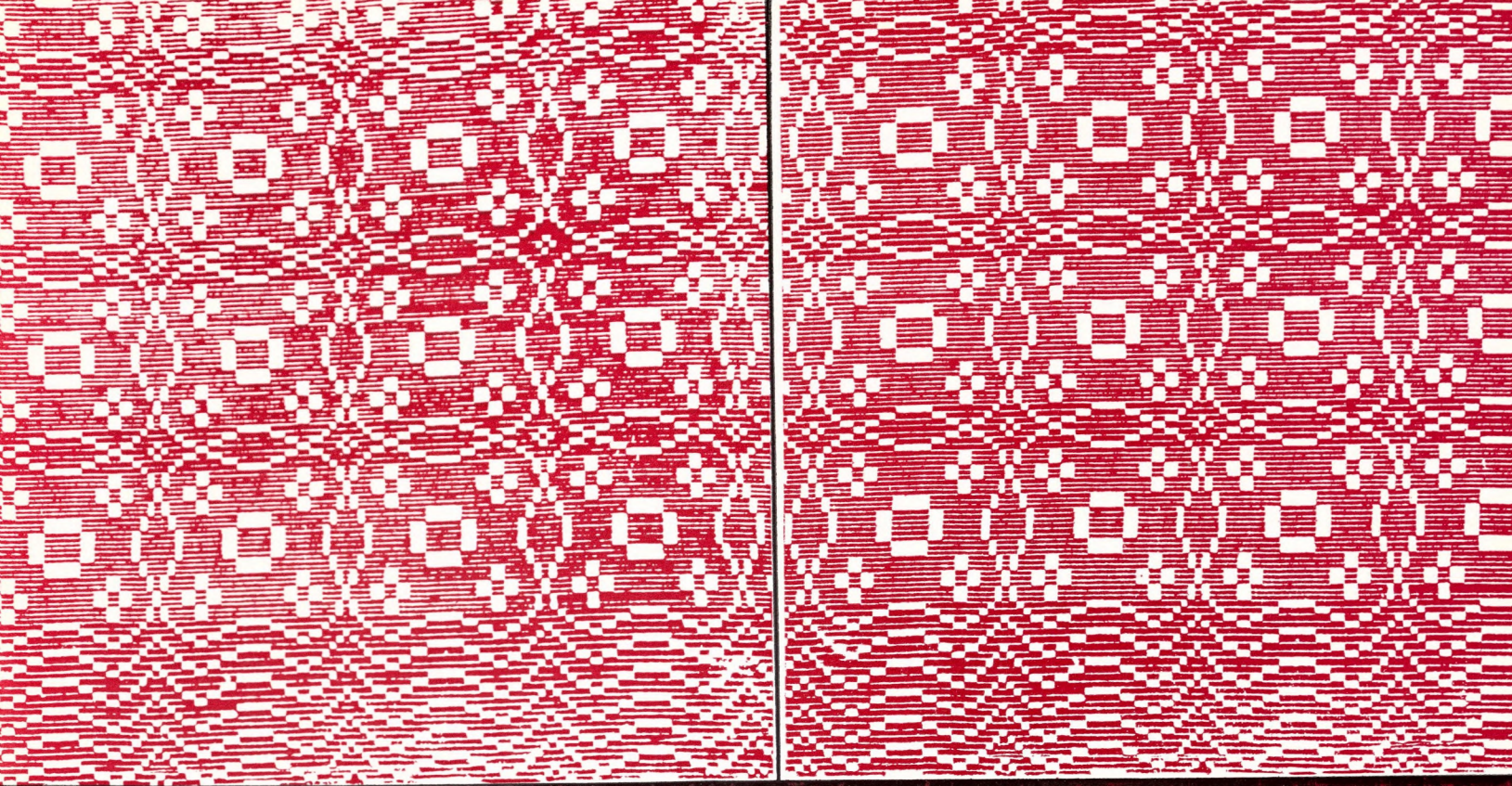

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

5

moteris

1965 RUGSĖJIS–SPALIS

TURINYS

P. Gaučys	Moterų būklė šių dienų pasaulyje	2
E. Krikščiūnienė	Šatrijos Ragana — Marija Pečkauskaitė	8
V. Judzentavičiūtė	Kaip gyventi 365 dienas per metus	11
Dr. J. Gutas	Ir jos nebenori daugiau tylėti	14
A. Šalčiuvienė-Gustaitytė	Vingiai (ištrauka iš romano)	16
• Vaiko auklėjimas		18
	Vaiko sąmonėjimo kelias — D. Petrutytė	
• Šeima ir mokykla		19
	Pagreitintas mokyklos kurso išėjimas — E. K.	
• Moterys pasaulyje		22
• Buto įrengimas		24
	Paruošė A. Šarūnienė	
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda A. Rusinienė	27

ILIUSTRACIJOS

Degas	Romos maldininkė	2
Riemenschneider	Šv. Elzbieta	3
A. Vitkauskaitė-Merker	Žuvėdros	4
A. Vitkauskaitė-Merker	Bulių kautynės	5
S. Rozinas	Aušros Vartai	6
Valasquez	Infanta	7
A. Žmuidzinavičius	Skaito laišką	9
A. Vitkauskaitė-Merker	Peisažas	12
S. Pacevičienė	Apreiškimas	15
H. Thoma	Laukų gėlės	16
A. Žmuidzinavičius	Piemenukas	17

"Moteris" Lietuvių Moterų Žurnalas 1965 m. Nr. 5 (47). Redakcinė komisja: Iz. Matusevičiūtė, L. Imbrasienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė.

Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija. Techn. ir meninis redagavimas: N. Kulpavičienė.
Administratorė: B. Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 4, Ontario. Spaudė "Žiburių" Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis N. Kulpavičienės. Atskiro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams $4.00.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1965. No. 5 (47).
Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto. Single copy 75 c.

moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1965. Nr. 5 (47)

J. E.
VYSKUPAS
PRANAS
BRAZYS

MOTERŲ BŪKLĖ ŠIŲ DIENŲ PASAULYJE

P. GAUČYS

Ryšium su prabėgusiais 20 metų nuo II-jo pasaulinio karo pabaigos, visam pasaulyje apžvelgiami įvykę pakitimai įvairiose gyvenimo srityse. Konstatuojama, kad kiekvienas karas iškelia kokią naują įdėją. Taip, pvz., I-sis pas. karas buvo iškėlęs tautų apsisprendimo principą, pritaikintą daliai Rytų Europos, kuriuo besiremdamos Lenkija, Lietuva, Latvija ir Estija galėjo atskilti nuo Rusijos, o Čekoslovakija nuo Austrijos. Kokia vyraujanti idėja įsigalėjo po II-jo pasaul. karo? Sakoma, kad tai buvusi tarptautinio bendradarbiavimo ir tarpusavės priklausomybės įdėja, nes II-sis pasaul. karas paliko tokias problemas, kurias sekmingai išspręsti tegalėjo tik tautų bendradarbiavimas, kaip, pvz., karo pabėgėlių ir tremtinių šelpimas, jų grąžinimas ar įkurdinimas.

Kartu su tuo karo pasėkoje pasikeitė ne tik pats žmogus, bet ir jį supanti tikrovė. Žmogus pasijuto pasimetęs tarp daiktų, nusivylęs senom normom; jis ieško naujų horizontų, nori rasti naują tikrovę.

Tas naujas, "kosminis jautrumas", toji gyvenimo ir visos tikrovės idėja, paveikia žmogų kitaip reikštis. Jau po I-jo pasaul. karo žmogus naujom akim pradeda žiūrėti į savo kūną ir jį garbinti. Mados jį atspindi dar ryškiau, sportas įpilietina jo rodymą, išaukština jo galimumus. Sportas patampa gyvenimo idealu, jo praktikavimas įgauna herojišką pobūdį.

Taip pat ir moteris pamatoma kitokioje perspektyvoje. Iš vienos pusės, tai laisva, aktyvi moteris, tačiau neatskirta nuo vyriškio. Iškyla daugybė santykiavimo būdų. Pakinta sugyvenimo formos: moteris pradeda rodytis beveik visur. Senasis dainavimas nebetenka prasmės ir nebepraktikuojamas. Iškyla "draugavimas", rungtyniavimas", bendradarbiavimas, noras viskuo dalintis.

Moteris pakeičia savo išvaizdą: ji sulieseja, nebetenka ar suplonina savo formas, įgyja išspaustą, beveik berniukišką figūrą, nusikerpa plaukus, pradeda viešai gerti ir rūkyti. Į visa tai žiūrima, kaip į nuotolių sumažinimą tarp lyčių, kaip į suvyriškėjimą, tačiau užmirštama, kad tuo pačiu laiku ji viešai dažosi, pudruojasi, tariant, pabrėžia savo moterišką pobūdį su tokiu drąsumu ir viešumu, kurie niekad anksčiau nebuvo įmanomi.

Anksčiau mažai vertinamas, dabar pabrėžiamas moters kojų grožis. Trumpos suknelės jas parodo naturalioje išvaizdoje, stilizuotas kojinėm ir batukais.

Taip atrodo moteris, žiūrint į ją vyro akimis. Jeigu pamėgintume žvilgterėti į ją jos pačios akimis, pamatytume, kad moteris per dešimtmetį perbėga šimtmečius. Jos galimumų horizontas prasiplečia negirdėtu greičiu, ji išsilaisvina iš stiprių socialinių varžtų ir nedaugelio metų bėgyje išeina iš būklės, kurioje tegalėjo daryti tik tai, kas buvo įsakmiai leista, į kitą, kurioje — kaip kad vyrai — gali elgtis, kaip tinkama. Tas nustatytų normų sulaužymas, būdingas laikotarpiui, paliečia labai stipriai, giliai ir staigiai Vakarų pasaulio, ypač Europos, moteris. (JAV šis procesas jau buvo prasidėjęs daug anksčiau).

DEGAS ROMOS MALDININKĖ

Istorijoje nežinome kito tokio staigaus moters būklės pakitimo. Dabar moterims atsidaro kelias į laisvas profesijas. Santykiavimas su vyrais nebe taip griežtai varžomas. Baimė dėl moters "suvyriškėjimo", kuri taip neramino senos tvarkos šalininkus, — jaunus ir senus — išsisklaidė. Priešingai, lytiškumo pabrėžimas, toks ryškus pastarais metais, reikalą pastūmėjo į priešingą pusę: moters biustas nugalėjo kojas bendram vertinime. Tariant, dabar pabrėžiama grynai moteriška ypatybė ir turinti daug daugiau lytinės reikšmės.

Tuo būdu, moters iškilimas, jos teisių pilnas pripažinimas, — visa tai, kas prieš dvidešimt metų daugelyje kraštų tebuvo tik mėginimas, šiandien pamažu patampa tikrove. Ūkinis savistovumas, laimėtas profesiniu darbu už namų židinio, atneša moteriai ir socialinį savistovumą bei elgsenos laisvę. Feminizmą (pastangas moteriai suteikti profesiją, kuri jai leistų įžengti į sceną, tradiciniai rezervuotą tik vyrams) pakeitė moteriškumas.

Kurie gi yra pagrindiniai bruožai to "moteriškumo", kuris šiandieną patapo laikotarpio ženklu? Pir-

moje eilėje, tai yra polinkis nugalėti vienašališkumą, panaikinti išimtis ir aprėžimus, kurie anksčiau iš principo slėgė moteris. Anksčiau moters gyvenimas vyko išimtinai namų židinyje ir jos gyvenimas neturėjo jokios kitos prasmės, kaip būti "vyrui", pirmiausia sužadėtine, o paskui ir jau galutinai, žmona ir motina. Nors nei žmona, nei vaikai niekad nebuvo vienintelių vyro gyvenimo tikslu, tuo gi tarpu, priešingai, buvo neįsivaizduojama, kad padori moteris galėtų išeiti už to gyvybinio horizonto, ir netgi nepadorioji laikė savo gyvenimą pagrindinai surištą su vyrais.

RIEMENSCHNEIDER ŠV. ELZBIETA

Su tokiu naiviu vaidmenų paskirstymu buvo tikima galint išlaikyti specifines moteriškumo vertybes. Tačiau neišvengiama viso to pasėka buvo ta, kad moters paskirties įvykdymas visiškai priklausė nuo galimumo ištekėti. Jeigu tai neįvykdavo, nusivylimas buvo neišvengiamas. Iš čia vis augąs nerimas, baimė palikti "senmerge", pasitraukimas į vienuolyną arba kartėlis patapti "teta" ir priverstinas sutikimas būti laimingesnių seserų ar brolių namų tarnaite.

Šiandieną moterys, priešingai senom feministėm, nerodo nė mažiausio noro atsisakyti savo lyties ir visai pagrįstai stengiasi išsivaduoti iš vyro jieškojimo vergijos. Daugelyje kraštų tas išsivadavimas jau seniai yra įvykęs, išskyrus lotyniškas bei arabiškas šalis, kur dar reikia nugalėti visą eilę psichologinių bei socialinių kliūčių.

Taip pat ir kultūrinėje srityje moterys susilygina su vyrais. Anksčiau moterim būdavo taikomas skirtingas, "papuošimo" išsimokslinimas: skambinimas pianinu, neriniai, mezginiai ir t.t. Su tokiu išsilavinimu moteris atsidurdavo savotiškam "moteriškam pasaulyje", visiškai išjungtam iš vyriško. Dabar gi moteris gauna tą patį išmokslinimą, kaip ir vyrai. Pažangiose šalyse moterys neretai esti kultūringesnės už vyrus, nes vyrai dažnai nugrimsta į savo siaurus profesinius darbus ir mažai ar visiškai nesidomi kultūrinėm vertybėm.

Viso to pasėkoje moteriai nebetaikoma nė skirtinga dorovė (kol kas dar yra išimčių). Mūsų laikotarpiui būdinga siekti ir laikytis visiem vienodos dorovės (vyram ir moterim), nors šiandieną krikščioniškoji dorovė ir yra gerokai deformuota (mažai bepaisoma skaistybės ir vedybų nesuardomumo principų). Nūdien jaunimas savo tėvų dorovę laiko fariziejiška, ir priešingai, tėvai savo vaikų — ciniška.

Po šitų bendro pobūdžio pastabų, dabar žvilgterkim į moters būklę atskirose šalyse. Šioje apžvalgoje nebus liečiamos JAV-bės, nes čia moterys jau seniai naudojasi lygiomis teisėmis, o kaikuriose srityse netgi turi privilegijų.

Moterys Prancūzijoje

Prancūzų rašytoja Ménie Gregoire savo knygoje "Moters amatas" rašo, kad Prancūzijoje idealus vyrs ir ideali moteris esą aštriam prieštaravime: jų nuomonės, gyvenimo vaidmenys ir pareigos labai skirtingi. Tai dar labiau metasi į akis Italijoje ir Ispanijoje. Bendrai, prancūzai labiau žavisi moteriškiausia moterim, tuo tarpu moteris labiausia patraukia vyriškiausias vyras.

Nors prancūzės dirba tuos pačius darbus, kaip ir vyrai, jie apsimeta to nematą. Lygiai niekas nepakitę ir namie. Dirbančios prancūzės retai prisiima vyrų pagalbą namų ruošos darbuose. Prancūzijoje maža tėra vyrų, žmonom pagelbstinčių namų ruošoje, tuo tarpu JAV tokių yra dauguma. Taip yra todėl, kad prancūzė mėgsta būti moterim ir mėgsta vyrus, esančius vyrais. Joms nepatinka matyti vyrus, apsikaišiojusius prijuostėmis, stumiančius vaikų vežimėlį ar ką bedra turinčius su šluota.

Prancūzijoje darbo paskirstymas yra paremtas pagarba vyrui. Netgi pažangios prancūzės palaiko tokią santvarką, nes su ja rišasi jų laisvė ir jų kaip moterų išdidumas. Visa tai būtų ne tik neįmanoma, bet ir juokinga JAV, kur "moterys sako", "moterys galvoja", ir kai kur moterys kalba — vyrai klausosi. Prancūzijoje "moterys" neegzistuoja. Jos galvoja ir kalba tik vienaskaitoje ir labai patenkitos, jeigu vienas vyras jos klausosi.

Prancūzės stebisi amerikiečių moterų drąsa ir jų pastangom pertvarkyti pasaulį, bet jos žino, kad amerikiečių laimėtoji galia tėra tik pagalbinė, o ne esminė moterų poreikiams.

Moterų būklė protestantų šalyse, rašo M. Gregoire, esanti nulemta biblinio prakeikimo, kuris turėjęs didelės įtakos tose šalyse. Jos ten jaučiasi žemesnės ir kaltos būtybės. Jų paskirtis buvusi tarnauti vyrui ir jo klausyti. Tuo gi tarpu su katalikiška tradicija Prancūzijoje moterys niekad nesijautusios taip prislėgtos. Jos čia niekad netarnauja vyrui, bet gyvenimui. Laikini civilizacijos aspektai — suvaržytos pilietinės teisės, stoka specialaus ir bendro švietimo, diskriminavimas darbe — neslegia prancūzių, ir

A. VITKAUSKAITĖ - MERKER ŽUVĖDROS (aliejus)

jos to nelaiko įžeidimu. Jos tikisi, kad laikui bėgant, visa tai pasikeis.

Lotynų rasės moterys niekad neabejoja savo galia vyrams, vaikams, gyvuliams, daiktams, gyvenimui. Jos tiki esančios grandinis kūrinijos plane. Būdamos atsakingos už jų kuriamą pasaulį, jos niekad neprarado paslėptų galių, glūdinčių jų prigimtyje, nežinomose gyvenimo ir mirties gelmėse, į kurias vyras niekad neįsiskverbia.

Ar tai išmintinga ar kvaila, klausia M. Gregoire? Kvaila, atsako, nes visa keičiasi ir, jeigu prancūzės nori gyventi, jos turi naudotis progom. Išmintinga, nes visuomenės pusiausvyra remiasi moterų prisiėmimu jų moteriškos bei motiniškos atsakomybės.

Betgi visiems žinoma, kad pernelyg rimtai prisiimant socialinę atsakomybę, reiškia nesąmoningai atsimesti nuo vyro ir vaikų. Ir kadangi moterys turi, sako M. Gregoire, nusidėti, kad galėtų gyventi, geriau nusidėti siekiant laimės, nei dėl pagarbos iliuzijai, norint būti kitokia nei esi.

Moterys Italijoje

Italijos moterų būklė nė iš tolo negali būti lyginama ne tik su JAV-bių, bet ir kitų, mažiau pažangių kraštų. Reikalas eina ne apie pilietines teises, kurios joms pripažintos, o apie vieną ypatingą sritį, "garbės nusikaltimą", kuris Italijos moterį, ypatingai pietų Italijos, labai pažemina.

Italė mokslininkė ir autorė knygos "Italė moteris išpažįsta", Gabriella Parca, išanalizavusi italių būklę, rašo: "Kiekvienais metais 1.500 garbės nusikaltimų įvykdoma Italijoje. Kasdieną Italijoje, tame ūkinio stebuklo krašte, įvykdomos keturios žmogžudystės poveikyje garbės supratimo, kuris vos buvo pakenčiamas viduriniais amžiais".

Kas gi ištikrųjų yra tas "garbės nusikaltimas"? Italijos baudžiamasis kodeksas jį laiko nusikaltimu, tačiau jam pritaiko švelnesnes bausmes, palyginus su kitokio pobūdžio žmogžudystėm. Baudž. Kodekso 587 str. skaitome: "Kas, pastebėjęs savo žmoną, dukrą ar seserį turint neleistinus santykius ir susijaudinęs tokiu įžeidimu, ją nužudys, bus baudžiamas kalėjimu nuo trijų iki septynerių metų. Kas anksčiau išvardintose sąlygose nužudys asmenį, turėjusį neleistinus santykius su žmona, dukra ar seserimi, baudžiamas ta pačia bausme. Jeigu panašiose sąlygose kaltininkas sužeidžia išvardintus asmenis, nustatytoji bausmė trečdaliu sumažinama".

Tuo būdu garbės nusikaltimas yra kerštas už neleistinus lytinius santykius, turėtus moters, priklausančios kieno nors šeimai. Jis yra pagrįstas dviem prietarais: kad tokie santykiai plėšia visos šeimos garbę, ir kad ši gėda tenuplaunama kaltininkų nužudymu. Kitais žodžiais, įžeistas asmuo tampa bausmės vykdytoju.

Kartais tokie nusikaltimai tėra įsivaizduojami. Pavyzdžiui, rašo G. Parca, prieš trejus metus Cosenzos mėsininkas Salvatore Pino, miesto sode pamatęs savo dukrą vieno studento glėbyje, vaikiną nušovė vietoje. Kadangi vienintėlis to veiksmo pagrindas buvo šeimos gero vardo apgynimas, žmogžudystė buvo palaikyta garbės nusikaltimu. Advokatas atvaizdavo žmogžudį, kaip pavyzdingą pilietį ir tėvą, kuris visą savo gyvenimą pašventė šeimos gerovei ir vaikų išmokslinimui taip, kad jie galėtų išaugti vertais ir garbingais žmonėmis. "Kai jis pamatė porelę, besimyluojančią tarp medžių, aiškino advokatas, jis tarsi apako, įsitikinęs, kad visa, ką jis taip sunkiai statė, staiga sugriuvo. Visi idealai ir vertybės, kuriems jis tikėjo,

jam pasirodė sumindyti". Vardan tų idealų, žmogžudys buvo nubaustas labai švelniai.

Iškrypimų, į kokius gali vesti garbės principas, parodo kitas G. Parcos cituojamas įvykis, prieš trejus metus nuaidėjęs Sicilijoje. Cangi miestely Rosaria Juppine susimylėjo su jaunu ūkininku Antonio Atanasi. Vieną dieną jos vyras patyrė apie tai ir pakėlė triukšmą. Visas miestelis tik apie tai ir kalbėjo. Nuo to laiko ši šeima prarado pagarbą ir jautėsi pažeminta. Kaip atgauti kaimynų ir miestiečių pagarbą? Vien tik kraujas tegali nuplauti gėdą. Ir taip po dviejų savaičių Attanasi mylimoji paskyrė jam pasimatymą. Kai šis, nieko pikta neįtardamas, jai iš paskos nusekė į rūsį, jis pervėlai pamatė patekęs į spąstus. Ten, tarp vyno statinių pasislėpę, iškilo jos vyras, motina ir sesuo. Visi kartu kirviais ir vynuogių karpymo žirklėm jį nužudė, palikdami kraujo klane. Nors Juppų šeima buvo nubausta visą amžių kalėti, bet garbė buvo išgelbėta.

Kyla klausimas, kokiom dorovinėm ir socialinių vertybių prielaidom tas garbės nusikaltimas yra remiamas. Gabriella Parca, bejieškodama tų vertybių, prieina išvadą, kad čia svarbiausios reikšmės turįs valdymas: moteris su visom savo ypatybėm, įskaitant ir garbę, priklauso ne sau, bet vyrui. Šis dėsnis turi savo šaknį romėnų respublikos laikų teisėje, kai moteris laikoma tik judomuoju šeimininko turtu.

Amžių bėgyje italė laimėjo lygias teises su vyrais. Tačiau, kiek tai liečia įstatymus, ji pasiliko nepilnametė savo pačios šeimoje. Tėvas, brolis ir vyras turi teisę akylai sekti jos elgesį ir ją pajungti savo valiai. Ir ištikrųjų, pagal Italijos įstatymą, moteris turi paklusti savo vyrui ir gyventi su juo, kur jis panorės. Vyras yra šeimos galva ir, pasiremiant tėvystės autoriteto principu, jis vienas turi teisę daryti sprendimus, turinčius ryšį su vaikų gyvenimu ir jų ateitimi, nors tėvai būtų išsiskyrę, o vaikai palikti motinos globoje. Tačiau jeigu ši silpnaprotiška būtybė, kuri nieko nereiškia, prasikals savo vyrui, jai nėra palengvinančių aplinkybių: ji baudžiama metais kalėjimo. Iš kitos pusės, jos vyras gali jai prasikalsti kiek tinkamas, tačiau, jeigu jis negyvena su kita moterimi, įstatymas jo neliečia. Jeigu išduotoji žmona ryžtasi pati savo rankom jį nubausti, ji bus nuteista kaip už bendro pobūdžio nusikaltimą. Tačiau, jeigu jos vyras padarys tą patį nusikaltimą iš garbės sumetimų, jis gaus labai švelnią bausmę ar gal iš viso bus išteisintas.

Ir nemanykite, kad šį reikalą taip tvarkė senųjų laikų įstatymai. Garbės nusikaltimų nuostatai buvo įtraukti į baudž. kodeksą 1930 m. Prieš tai "garbė" buvo laikoma tik viena švelninančių aplinkybių. Tik prieš dvejus metus augščiausias teismas patvirtino dėsnį, kad vien tik neištikimybė žmonos, ne vyro, yra baudžiama. Tuo būdu, pastebi, G. Parca, modernieji įstatymai nustumia moterį į žemesnę būklę ir jai taiko dvigubą mastą. Šiuo atžvilgiu, Bažnyčia irgi griežčiau žiūri į moterį, nei į vyrą. Savaime aišku, Bažnyčia smerkia garbės nusikaltimus visuose jų smurtinguose pavidaluose.

Esant tokiai būklei, nenuostabu, kad dabartinėje Italijoje iš devynerių jungtuvių vienos baigiasi skyrybomis ir kasdieną įvyksta keturi nužudymai "garbės" pagrindu. Gabriella Parca prieina išvadą, kad visuomenė, besilaikydama pasenusių prietarų, niekad neatnaujinamų tradicijų, už tuos pačius nusikaltimus taikydama skirtingą mastą ir matuodama moters garbingumą fiziologinėmis sąlygomis, yra serganti visuomenė, reikalinga skubių reformų.

Moterys Ispanijoje ir Portugalijoje

Ligi pačių pastarųjų laikų ispanė ir portugalė moteris buvo smarkiai suvaržyta įsišaknijusių socialinių papročių bei tradicijų. Didžioji jų dauguma gyvena siauram šeimos ratelyje. Nepaisant lygių teisių, moterims beveik neprieinamos augštos, atsakingos pareigos. Taip pat maža tėra norinčių siekti profesinio pasiruošimo.

Pagal susidėjusias tradicijas, turtingų šeimų dukros nedirba. Viena, tam nėra reikalo, o antra — betkoks darbas atrodo žeminąs. Tačiau dabar pasiturinčių šeimų dukros pradeda dirbti ne iš reikalo, bet dėl pramogos. Mokosi kalbų, nes jas mokėdamos, gali išvykti į užsienį, būti sekretorėmis, žodžiu turėti įdomų darbą ir pramogą. Tuo būdu, tos merginos pereina iš papuošiančio išsimokslinimo į "darbą — pramogą".

Pastaraisiais metais milžinišku mastu Ispanijoje ir Portugalijoje išsiplėtus turizmui iš užsienio ir į užsienį, o taip pat plūstant darbininkams į Vokietiją, Prancūziją ir Šveicariją bei kitus kraštus, toji srovė Pietų Europos moterį supažindino su Europa. Dar nežinoma, kokios bus išdavos, tačiau šiaip ar taip, tradicinė dorovė ir įprastinis religingumas bus stipriai paveikti. Šiuo metu tradicijų saugotojai taiko dvigubą dorovę: vieną užsieniečiams, o kitą saviškiams. Tam reikalui išskiria net vasarojimo vietas. Užsienio turistams pavesti Viduržemio jūros paplūdimiai, o

A. VITKAUSKAITĖ - MERKER
BULIŲ KAUTYNĖS (aliejus)

saviškiams Atlanto pakrantės bei kalnų vasarvietės. Tačiau šitoks išskyrimas negali apsaugoti nuo didesnio užsieniečių užkrėtimo. Daug užsieniečių veda tų kraštų mergaites, o šių nemaža išteka už svetimšalių. Tuo būdu įsispraudžia į ispanų - portugalų šeimas skirtinga galvosena ir elgsena. Visa tai leidžia spėti, kad po truputį ir ten įsigalės europinė dorovė ir didesnis ar mažesnis tikėjimo praradimas bei šeimyninis palaidumas.

Moterys arabiškoje Afrikoje

Arabų laikysena moterų atžvilgiu, sociologų manymu, yra surišta su dviem istoriniais faktais: pirma, iš pradžių arabai buvo pavergti Islamo valdovų, o vėliau europiečių užkariautojų ir antra — nepaprastu tėvo išaugštinimu. Bejėgis felachas (ūkininkas) ir nedaugiau pajėgesnis miestietis galėjo būti primuštas ar įkalintas, paimtas į kariuomenę, ar netekti savo turto. Tuo pačiu metu, beviltiškai norėdamas iškelti savo asmenybę, jis pats tironiškai elgėsi savo namuose. Nebuvimas laisvės už namų vedė į moters laisvės atėmimą jų viduje.

Arabams tapus nepriklausomais, jie atgavo pasitikėjimą savimi pačiais. Ta nauja savigarba atsispindėjo ir tėvo autoriteto pažeminime. Dabar arabas tėvas jau nebėra absoliutus valdovas šeimoje. Arabės moters išsilavinimas žengia sparčiais žingsniais.

Iš visų Šiaurės Afrikos kraštų Tunisija yra pati pažangiausia. Dar 1953 m. buvo paskelbtas moterų teisių įstatymas, leidžiąs joms eiti augštesnį ir augštąjį mokslą ir praktikuoti savo profesiją. Tuo įstatymu buvo panaikinta daugpatystė ir vienašališkos skirybos. Tunisietė gali balsuoti, dirbti valdžios įstaigose, būti renkama į parlamentą, būti gydytoja, advokate, mokytoja, pati sau pasirinkti vyrą. (Tačiau vyrui kur nors išvykus ilgesniam laikui, žmona turi grįžti pas motiną ir josios namuose gyventi).

Tunisietė mokytoja ir rašytoja, Dominique Desanti, bendradarbiaujanti prancūzų spaudoje, rašydama apie Tunisijos moteris, sako, kad jos krašto moterų būklė padariusi staigų šuolį iš vidurinių amžių į atominį. Moterų judėjimas prasidėjo tik 1955 m., o jau sekančiais prezidentas Burguiba išleido jų teisių įstatymą.

Tačiau, anot ponios Desanti, kaimietėms moterims šis įstatymas tebesąs mitas. Jos yra girdėjusios apie jį, bet jos netiki, kad toks įstatymas ištikrųjų veikia, ar kad jis tvarko jų gyvenimą, nes nuo amžių ligi dabar jį tvarkė religiniai nuostatai. Gi Koranas visad yra priešingas moterims. Tunisijos moteris kaimietė neįsivaizduoja, kaip ji gali eiti pas teisėją pasiskųsti, o jeigu ir nueitų, kas jai patikės? Juk, nepaisant visko, teisėjai yra vyrai.

Ponia Desanti pasakoja, kad kartą viena bedantė kaimietė, neturinti nė keturių dešimtų metų, nuvyko į miestą ir, priėjusi prie daržovių pardavėjos, paklausė ar, ištikrųjų, naujas įstatymas draudžiąs vyrui atsižadėti žmonos. Gavusi teigiamą atsakymą, ji nuėjusi pas teisėją ir jam pareiškusi, kad josios vyras, dvidešimčia metų senesnis, viešai jos atsižadėjęs. O tai reiškia, kad ji turi apleisti jo namus. Tuo metu vienas 12 metų mokinys jai pasakęs, kad dabar esąs pakeistas Koranas, ir kad vyras negalįs panašiai elgtis. Po to, teisėjas, pasikvietęs jos vyrą, jį išbarė ir liepė ją pasiimti atgal, trys kitos moterys įsidrąsino savo vyrus apkaltinti daugpatyste, tačiau jų pasipiktinę vyrai pakėlę maištą.

Nepaisant visko, dabartiniu metu tunisietės moterys esančios laimingiausios visoje Šiaurės Afrikoje. Jų tėvai dūsaudami saką: "Mano duktė ištekėjo iš meilės. Taip dabar susiklostė šitie dalykai. Ką mes galime bedaryti?" Svarbiau esą tai, kad jie taip pat tvirtina: "Dabar jūs be jokių kalbų savo dukteris turite leisti į mokyklą. Jeigu ne, Alachas padeda joms".

Ponia Desanti rašo, kad viena jauna mokytoja juokėsi sakydama, jog josios motina neleidžia jai, savo ištekėjusiai dukrai, vakare išeiti vienai. Tunisijos motinos negali suprasti jaunų moterų, kurios mokosi kartu su berniukais augštesnėje mokykloje, juokauja su jais, netgi ginčijasi ir nė kiek nesigėdina gaudamos tokius pat ar net geresnius pažymius. Tokioms motinoms jų dukros tampa svetimos, dingusios vyrų pasaulyje, į kurį jos niekad nebuvo patekusios. Jų jaunų dukterų laikysena, jų kalbos, jų elgesys su tėvais ir broliais jas piktina. Tuo būdu, tarp motinų ir dukterų vyksta niekad anksčiau nebuvusi krizė. Taip įvyko todėl, kad Tunisijos moterų įstatymas keliomis generacijomis pralenkė dabarties gyvenimą.

Paskubintas jaunos kartos mokymas sukelia nesantaiką tarp tėvų ir vaikų.

Įsigalėję papročiai ir rungtyniavimas sulaiko pažangą. Mažuose miesteliuose sutuoktuvės vis dar tęsiasi tris dienas, ir, kaip senaisiais laikais, jaunuolis, įsliuogęs į terasos stogą, žiūri į mergaites, dalyvaujančias apeigose. Mat, reikia rasti patinkamą merginą. Po to, jo tėvai eina pas josios tėvus ir sako: "Mes ją matėme per vestuves. Ji mums patinka, ir mes norime jos mūsų sūnui".

Didelių sunkumų susilaukiama ir vedybiniame gyvenime. Kaip ir visur, Tunisijoje motinos sako: "Ligi jie nebuvo išradę skyrybų, mes žinojome turinčios visą gyvenimą gyventi su tuo, su kuriuo susitikome per mūsų sutuoktuves, jeigu, o gėda, jis nepaliko mūsų. Dabar mes su savo būsimuoju vyru susipažįstame iš anksto, bet žinodamos, kad yra galimos skyrybos, greit juo nusiviliame ir imame dairytis kito".

Arabiškos Afrikos jaunos moterys laiko didžiausia jų gyvenimo kliūtimi socialinę nelygybę ir diskriminavimą darbe. Tačiau toms kliūtims nugalėti reikės laiko ir pastangų.

Juodųjų moterų būklė

Dr. Ingrida Bernatzik, austrų antropologė, kurį laiką gyveno Ugandoje. Grįžusi ji štai kaip aprašo savo įspūdžius: "Tai buvo rinkimų diena, ir nepaprastas susijaudinimas viešpatavo Ugandoje. Būriai piliečių keliavo į rinkimų centrus. Viename didesnių kaimų šventiškai pasipuošę vyrai ir moterys oriai žengė prie balsavimo urnų. Vyrai sėdėjo ant žemės ir kantriai ilgas valandas laukė iki pabalsuos jų žmonos. Vienas valdininkas, nepratęs prie tokio mandagumo, paklausė kaimo seniūną, kodėl jis leido savo žmonai balsuoti pirmai. "Tamsta matai, ji negali visą dieną čia sėdėti ir taukšti! Ji turi anksčiau grįžti namo ir dirbti". Tai išsprendė afrikiečių mandagumo mįslę.

Afrikiečių senosios tradicijos teišliko tik kaimuose. Miestiečiams senosios šventės neteko patrauklumo. Kaip gali žmogus dirbti moderniam fabrike dieną, o nakčia šokti kilties orgijose.

Tradicijos, bendrai imant, labiau pavergia moteris nei vyrus. Labai dažnai motinos neleidžia savo dukterų į mokyklą. Išsilavinimas ateina pirmiausia iš kontaktų su naujais įrankiais ir civilizacijos papročiais. Koks puodas, vielos gabalas, margaspalvė medžiagos nuopjova — pažadina aistringą norą turėti daugiau tokių daiktų. Pora augštais kulnimis batukų, kurių nešiojimas sudaro kančią, simbolizuoja pažangą ir gerą pinigą. Draugiškos, nieko nebijančios ponios iš Indijos, JAV, Anglijos ir Švedijos pavilioja vietines moteris į savo klubus, duoda joms pamokas, sakydamos: "Afrikiečių moterų vergija turi baigtis!" Tuo būdu afrikietės įžengia į keistų dalykų magišką ratą, joms sudarančio įdomų naują gyvenimą.

Tuo pačiu laiku tamprūs genčių papročių ryšiai pradeda silpnėti. Vis dažniau atvyksta moterų užsieniečių į kaimų misijas, skelbdamos lygias teises ir vienpatystę. Tačiau, kai tokiom idėjom persiėmusios afrikietės susiduria su atogrąžų Afrikos senaisiais papročiais bei ceremonijom, jos karčiai nusivilia. Ir dar labiau nusivilia, kai vėliau joms paneigiamos lygios teisės, skelbiamos misijose ir mokyklose.

Nelaimei, socialinių sąlygų kitėjimas neatitinka tai spartai, su kuria nusikratoma senųjų papročių. Netekėjusios motinos sudaro nepaprastai augštą nuošimtį, prostitucija žydi, kaip niekad anksčiau. Griežta vienpatystė sumažina vaikų skaičių, galinčių pagelbėti laukų darbuose. Pramonė išvilioja gabesnį jaunimą į miestus. Vienintėlis žemės ūkio išsigelbėjimas glūdi mechanizuotam darbe. Tačau tokiam ūkininkavimui trūksta patyrimo ir pinigų.

Profesinės galimybės afrikietėm moterim labai įvairuoja. Tuo tarpu, kai arabų valstybės neleidžia moterims dirbti valdinių darbų, juodieji kraštai seniai naudoja moteris telefonų ir raštinės tarnybai. Vis daugiau mergaičių pradeda lankyti universitetus. Nigerijoje veikia trys mokytojų seminarijos mergaitėms. Nigerijoje, Etiopijoje ir Aukso Krante moterys gali būti renkamos į parlamentą.

Ir vistiek begaliniai skirtumai tebesilaiko. Dramblio Kaulo krašte moterų vaidmenis scenoje vis dar turi vaidinti vyrai, nors tuo pačiu metu tą patį kraštą afrikietė atstovauja Laisvųjų Unijų kongrese. Bechuanalande moteris negali eiti į teismą — josios vyras turi ją atstovauti, tuo tarpu kai jos seserys gauna doktoratus užjūrio universitetuose.

Afrikiečių ir kitų turtingesnių Europos kraštų moterų misijos juodoje Afrikoje moko juodąsias moteris ūkininkavimo bei šeimininkavimo, konkrečiais pavyzdžiais rodydamos, kaip tą ar kitą darbą sėkmingai atlikti, pavyzdžiui, gražiai ir greitai nuvalyti kavos pupeles, nes kavos supirkinėtojai blogai nuvalytas pupeles priskiria žemesnei rūšiai ir moka žemesnę kainą; arba parodo vieną sveiką, gražią karvę, o kitą ligotą. Joms išaiškina, kad blogai prižiūrimą karvę apipuola parazitai, ji mažai beduoda pieno ir ilgainiui nugaišta. Tokiais ir panašiais pavyzdžiais, sa-

VELASQUEZ INFANTA

ko dr. I. Bernatzik, afrikietės kaimietės mokomos bei šviečiamos. Ir tai, anot jos, esąs vienintelis kelias juodajai moteriai atsikratyti prietarų ir pasiekti augštesnio gyvenimo lygio.

Sovietijos moterų būklė

Sovietijoje moterys turi lygias teises su vyrais. Jos dirba visus sunkius, vyrų dirbamus darbus. Tačiau šeimose dirbančios moterys ligi šiol vis dar nelaikomos lygiateisėmis pilietėmis. Sovietijos moterys šeimininkės jaučiasi pažemintos, kai anketose ir pasuose užsiėmimo grafoje oficialiai įrašomas ne šeimininkės, o išlaikytinės (iždivenka) vardas, kas rusų kalboje turi bjaurią parazito reikšmę.

Kartą, vieno atsarginio karininko žmona parašė "Izvestijoms" laišką, kuriame karčiai skundėsi: "Kokios rūšies "išlaikytinės" mes esame? Netgi bežiūrėdamos televizijos, mes mezgame vaikams megztukus. Mūsų darbas nelengvas, kiekviena moteris, kiekviena tikra šeimininkė tai žino. Mes skalbiame baltinius, mes plauname grindis, valome, verdame, siuvame, lopome, nes vienos auginame kitų vaikus. Mes neturime nei švenčių, nei atostogų. Kodėl tad mes nesame gerbiamos, kodėl su mumis taip įžūliai elgiamasi?"

Jos laiško tikslas buvo pasiekti, kad pažeminantis "išlaikytinės" vardas būtų išbrauktas iš pasų, ir pakeistas "šeimininke". Nors "Izvestijų" redakcija pritarė anai karininko žmonai, tačiau dar daug vandens turės nutekėti, ligi Sovietijos šeimininkių garbė bus atitaisyta.

Tokio jų paniekinimo pagrindas glūdi statistikos skaitmenyse: 32 milijonai moterų dirba; jos atstovauja 48% Sovietijos darbo jėgos, labai artimą skaičių Sovietijos moterų gyventojų (54%). Kaikuriose svarbiose darbų šakose stipriai vyrauja moterys, pvz. susisiekimo srityje 64%, prekyboje ir mokyme 70% kiekvienoje; medicinoje, kur moterys turi pasaulinį rekordą, sudarydamos 86% gydomojo personalo. Tuo gi tarpu, didelė dauguma Sovietijos moterų, be uždarbiavimo darbų, yra žmonos ir motinos. Jas gi ne tik Sovietijoje, bet ir kitur, ne visad mėgstama ir pageidaujama išskirti iš bendros kaimenės, o maža grupė "šeimininkių su pilnu laisvalaikiu" sudaro anomaliją. Jeigu tos moterys neturi kito darbo, vidutiniam piliečiui tai atrodo kaip vengimas socialiniai naudingo darbo, arba jos priklauso tai išskirtinei grupei žmonių, kurių vyrų algos gali išlaikyti šeimą. Tuo būdu, ar iš pavydo, ar iš paniekos, jis visad esti nusiteikęs priešiškai. Atsiranda netgi ir tokių, kurie tiki, kad tose šeimose, kur dirba tėvas su motina, ten ir vaikai esą geriau auklėjami.

Tuo būdu, ši būklė patampa juo labiau paradoksali dėl to, kad šeimininkių darbas reikalauja daugiau laiko, sugebėjimo ir pastangų Sovietijoje, nei Vakarų šalyse. Taip yra dėl krautuvių retumo, dėl nereguliaraus jų aprūpinimo ir dėl gremėzdiškos tvarkos, nes pirkėjas turi triskart stotis į eilę, ligi gauna nusipirkti kokį daiktą. Pavyzdžiui, Maskvoje mažiausiam pirkiniui reikia pašvęsti triskart daugiau laiko, nei čia, pas mus. Skalbykla vis dar pernelyg reta, kad ji galėtų išvaduoti šeimininkes nuo baltinių skalbimo namie. Butai su bendrom virtuvėm, kuriomis naudojasi kelios šeimos, sudaro kitus, lengvai įsivaizduojamus sunkumus.

Kas dažniausiai susidoroja su visais šitais darbais? Bobutės, Sovietijos šeimų gyvenimo stulpai, senos tetos ar kaimynės. Daug rečiau tarnaitės (kurių sunku rasti), dažniausiai iš provincijos kolchozų atvykusios jaunos merginos, panaudojančios šituos darbus, kaip priemonę, teisėtai apsigyventi Maskvoje.

Tačiau kiekvienas lengvai gali suprasti kartėlį jaunų moterų, kurios turi atlikti šį darbą vienos pačios, be jokios pagalbos iš šalies, ir dar blogiau, kai susiduria su dirbančių moterų nepalankumu. Paprastai, tokios jaunos motinos turi paskubintai savo darbą atlikti į priekį ir tuo būdu sau laimėti kiek laiko. Mūsų minėtoji karininko žmona savo laiške besiskųsdama rašo: "Kiek tokių moterų, kurios mus laiko nedorai dirbančiom tik todėl, kad mes negalim nugalėti klūčių, nedėkingo, alinančio, nuobodaus namų šeimininkystės darbo, kurio jos pačios gali lengvai nusikratyti, jį užkraudamos savo motinom, tetom ar netgi tarnaitėm?"

Tokių balsų Sovietjoje pradeda atsirasti vis daugiau, ir reik tikėtis, kad laikui bėgant, valdžia turės įsitikinti, kad namų šeimininkystė yra visos dienos reikalaująs užsiėmimas, ir kad galiausiai turės išbraukti iš pasų bei anketų "išlaikytinės" prietarą.

Šaltiniai: Celia Bertin: Le Temps des Femmes, Paris, 1958; J. Marias: Lo esperado y lo sucedido, Madrid, 1963; J. L. Arangurren: La mujer desde 1923 a 1965, Madrid, 1965; Menie Gregoire: Le Metier de Femme, Paris, 1963; Gabriella Parca: Italian Women confess, New York, 1963.

ŠATRIJOS RAGANA – MARIJA PEČKAUSKAITĖ

E. KRIKŠČIŪNIENĖ

Šiemet sueina 35 metai nuo rašytojos - auklėtojos Marijos Pečkauskaitės mirties. Tai rašytoja, kurios kūryba neatskiriamai susijusi su jos pačios gyvenimu. Jos raštai skleidžia tuos pačius principus, kuriais ji grindė savo gyvenimo kelią, jos gyvenimas – tai lyg santrauka bei atspindys jos skleistų idealų.

Marija Pečkauskaitė gimė 1878 m. Medingėnų dvare, Telšių apskrity, bajorų šeimoje. Marijos tėvas Anupras buvo nepraktiškas. Nualinęs žmonos tėviškę Medingėnus, išnuomavo ją kitiems, pats išsinuomodamas Labūnavos dvarą, prie Užvenčio, kur Marija ir praleido savo vaikystės dienas.

Marija pradžioje mokėsi namie. Labūnavoje ji susipažino su netoli gyvenančiu studentu Povilu Višinskiu, kurio padėdama, 1892 metais išlaikė egzaminus į Petrapilio šventos Kotrynos gimnazijos III-čią klasę. Susirgusi ji turėjo mokslą nutraukti ir grįžti namo gydytis. Gimnazijos kursą išėjo namie, pramoko rusų, prancūzų, vokiečių kalbas ir skambinti fortepionu.

A. ŽMUIDZINAVIČIUS

SKAITO LAIŠKĄ (akvarelė)

Povilas Višinskis, pastebėjęs Marijos gabumus, įtraukė ją į lietuviškąjį darbą ir paragino rašyti. Jis siuntė Marijos raštus laikraščiams, ypač "Varpui". 1896 m. "Varpo" 5 nr. buvo išspausdinta "Margi paveikslėliai", 1900 m. "Viktutė".

"Viktutė" — svarbiausias šio laikotarpio Marijos kūrinys vaizduoja lietuviško atgimimo laikotarpį. Jis parašytas dienoraščio forma. Veikale pinasi du motyvai: Viktutės meilė daktarui Antanui ir bojoraitės grįžimas į lietuvybę.

Vyriausias veikėjas yra Viktutė. Ji tipiška dvaro panelė, mėgstanti muziką, svajojusi tapti artiste, bet atsisakiusi aukoti savo gyvenimą menui, nes dvaras praskolintas, konservatorijos mokslas brangus. Ji griebiasi realaus darbo: moko brolį, tarnaites, slaugo sergančius kumečius, taupo, kad žemė neatitektų svetimiems. Ji darbšti, eitų į pasaulio galą, jei žinotų galėsianti ten padaryti gera darbą.

Nors lenkiškai išauklėta, Viktutė supranta esanti lietuve, išmoksta lietuvių kalbą, nes jaunuomenės pareiga yra atitaisyti nuklydusių tėvų kaltes. Viktutė — demokratė. Ji rengia pasilinksminimus šeimynai, pati šoka su samdiniais; nenori, kad kaimiečiai jai rankas bučiuotų.

Viktutės tautiniam susipratimui įtakos turi du tų laikų šviesuoliai "litvomanai": studentas Jonas ir daktaras Antanas. Studentas Jonas — susipratęs lietuvis, bet jo ir Viktutės keliai skiriasi, nes Jono pažiūros bedieviškos. Bažnyčioje vieton maldaknygės jis skaito Daukanto istoriją! Viktutės jausmai linksta į daktarą Antaną. Šis idealistas, profesiją pasirinkęs tam, kad galėtų gyventi Lietuvoje ir darbuotis kaimo žmonių gerovei. Jis neplėšia nuo žmonių, neturtinguosius gydo veltui, vargšam net vaistus veltui dalina. Antanas kovoja už lietuvybę, už spaudą. Jis taip pat sielos žmogus, mėgstąs muziką.

Ši apysaka yra romantiškos nuotaikos. Joje išreikštos idėjos, kuriomis Marija vadovavosi gyvenime. Ji, kaip ta Viktutė, mokė kumečių ir kaimiečių vaikus, pati lavinosi tam, kad galėtų padėti artimui.

Baigusi gimnazjos kursą, Marija išvažiavo Varšuvon studijuoti bitininkystės, bet tėvui mirus, apsigyveno Šiauliuose, kur mokėsi jos brolis. Čia vertėsi pamokomis. 1905 m., gavusi stipendiją, išvyko į Šveicariją ir įstojo į Ciuricho uiversitetą, kur studijavo literatūrą ir pedagogiką. Susižavėjusi prof. Foersterio pedagoginėm idėjom, išvertė į lietuvių kalbą jo veikalus: "Jaunuomenės auklėjimas", "Auklėjimas ir auklėjimasis". Jo minčių įtakoje ir pati parašė dvi pedagogines knygas: "Motina auklėtoja" ir "Rimties valandėlė" — mergaitėms.

Grįžusi iš Šveicarijos, Vilniuje įgavo mokytojos teises ir mokytojavo Marijampolės "Žiburio" mergaičių progimnazijoj. Mokytojaudama diegė idealizmą savo mokinėms, mokė jas tobulėjimo per savęs apvaldymą, nusigalėjimą.

Pasaulinio karo metu Marija persikėlė į Židikus, Mažeikių apskrity, kur gyveno jos mama ir sesuo. 1915 metais mirė jos mylima motina. Šiame keliolikos metų laikotarpy Marija neteko tėvo, dviejų mylimų brolių, motinos. Pati, būdama silpnos sveikatos, savo gyvenimo saulutei besileidžiant, rašo savo gražiausią apysaką "Sename dvare", kurioje idealizuoja savo šeimos narius, be laiko iškeliavusius amžinybėn.

Pagrindinė apysakos mintis — ilgesys netektos motinos, gilus noras ją vėl susitikti amžinybėje. Mamatė — tai gėrio ir grožio įsikūnijimas, svajonių pasaulio žmogus. Mamatė mėgsta skaityti knygas. Jai šio gyvenimo aplinka — tai tik simboliai, atspindys dieviškojo grožio. Mamatei gėlės — žemės šypsena iš džiaugsmo, kad Dievas sutvėrė ją dideliem dalykam; rožių kvapas jai pasakoja apie tokias grožybes, kurių nėra mačiusios žmonių akys, apie laimę, kurios nėra patyrusios žmonių širdys. Mamatė mėgsta skambinti. Labiausia jai patinka Schumano "Warum", nes jos siela pilna klausimų; kodėl žmogaus sielos esmė yra ilgesys, kodėl viso ko galas yra mirtis? Mamatė ir savo vaikus auklėja idealistais, svajotojais.

Gyvenime ji lietuviškai susipratusi, šviečia kaimo vaikus; ji demokratiškų pažiūrų, žmones vertina ne pagal kilmę, bet pagal dorą.

Apysakos nuotaika ir aplinka romantiški. Apysakos fonas — gražiausiom spalvom nupieštas Labūnavos dvaras, su liepų alėja, parku, tvenkiniu. Apysaka vaizduojama aštuonmetės Irutės pergyvenimais, kuriuos papildo mamatės užrašai.

Netekusi motinos, Marija gyveno šeimos atsiminimais, rašė laikraščiams, rūpinosi labdarybe. Už nuopelnus Lietuvos pedagogikai Lietuvos universiteto teologijos-filosofijos fakultetas 1928 m. suteikė jai garbės daktaro laipsnį.

Savo apysakose Marija Pečkauskaitė vaizduoja savo laikų problemas. Dvaras ir bajorija nustoja reikšmės. Iškyla nauja šviesuomenė iš valstiečių tarpo. Bajoriją atstovauja trys tipai: vieni tebegyvena unijos su lenkais svajonėmis, antri neturi jokio idealo, išskyrus norą gerai palėbauti, treti susipratę, įsijungę į švietimo, ūkio gerinimo darbą. Pirmieji du tipai yra pasmerkti išnykimui, o trečiasis įsilieja drauge su iš liaudies kilusia šviesuomene į bendrą Lietuvos atstatymo darbą.

M. Pečkauskaitės pedagoginiai raštai kelia žmogaus tobulėjimo, krikščioniškojo gyvenimo mintis. Ta pačia atmosfera persunktos ir jos apysakos. Tiek jos apysakos, tiek didaktiniai raštai nenustoja reikšmės ir šiandien, kada Lietuva vėl pavergta ir kada jai reikalingas kiekvienas susipratęs lietuvis. Jos idealizmo ir šiandien trūksta sumaterialėjusiai šių laikų visuomenei.

MAMATĖS UŽRAŠAI

Iš Šatrijos Raganos apysakos "Sename Dvare".

Nuostabu, kaip žmogus reikalauja išlieti savo sielą. Niekados niekam neišliejau savo sielos. Drovu man rodyti savo skausmus, drovu kalbėti apie tai, kas šventa ir brangu, sudėta pačiame mano sielos dugne. Taip drovu būtų rodyti savo kūno žaizdas, kaip kad daro elgetos per atlaidus.

Tiesa, kartais atveriu savo sielą vaikams ir paskui tesusigrimbu, kad jie dar negali viso ko suprasti. Bet vaikai — tai juk aš pati.

Tačiau kartais užeina didelis noras iškrauti nors mažą dalelę to, kas ten, sieloje, prisirinko. Tuomet imu plunksną ir rašau tuos lapelius. Tai pasikalbėjimas su savimi.

* * *

Nuostabiai realius sapnuos sapnuoju. Kartais ilgą laiką esu pasidavusi jų įspūdžiui. Jie yra tiek pat realūs, kaip ir tikrasis gyvenimas, ir taip stipriai su juo susipynę, jog kartais nė pati negaliu tikrai pasakyti, ar ką nors esu girdėjusi ir mačiusi bebudėdama, ar sapne. Šiandien visa esu sužavėta to puikių puikiausio sapno, sapnuoto praėjusią naktį.

Plačioje smaragdinėje pievoje, gėlių išmargintoje, neaukštame kalnelyje, stovėjo Kristus. Jo ilgas apdaras buvo iš kažkokio nuostabaus, nežemiško audeklo: buvo jis lyg tie perliniai debesėliai, už kurių slepiasi saulė vasaros dienomis, kiaurai perverdama juos savo spinduliais. Nepanešėjo į jokį paveikslą, bet iš

karto jį pažinau. Visas buvo lyg vidaus saulės nušviestas ir toks nuostabiai gražus, jog žmonių kalba neturi žodžių tam grožiui išreikšti. Aplink jį skrajojo margaspalvių drugelių spiečiai. Ir nesiliaudami leidosi jie po vieną ant Jo ištiesto kairiojo delno, o Jis, su neapsakoma šypsena ant savo dieviškų lūpų, baltais, šviesingais dešiniosios rankos pirštais lengvučiai, švelniai glostė vabzdžio sparnelius. Ir akies mirksniu drugys virto paukšteliu tokiais pat skaidriais, įvairiaspalviais sparneliais, kokius turėjo drugys. Stebūklingu balseliu giedodamas, lėkė jis augštyn, mirguliuodamas prieš saulę ir žėrėdamas, lyg brangieji akmens. O į jo vietą tuojau tūpė kitas drugys.

Stovėjau pas kalnelį su savo vaikais, pagautas akis įbedusi į Dievo stuomenį. Ir, atsimenu, mąsčiau, kad ligšiol nebuvau žinojus, kas yra laimė, ekstazė, gėris, nes visi tie jausmai, mano ligšiol tais vardais vadinami, prieš tai, ką dabar jutau, buvo lyg pieštas paukštis prieš tuos gyvuosius, kylančius nuo Viešpaties delno.

Bet štai, Kristus atkreipė veidą į mūsų pusę, pažvelgė į mane, paskui į mano vaikus — ir šypterėjo.

— Viešpatie! — sušukau ir puoliau ant kelių su visais vaikais. Pajutau, kad mirštu iš laimės... ir pabudau.

Iš akių tekėjo man džiaugsmo ašaros, širdis buvo laime patvinusi. Tebejuntu ant savęs Kristaus žvilgsnį, tebematau jo dievišką šypseną ir ilgai ilgai dar matysiu. Taip lengva man dabar, ir linksma, ir gera.

Ir mąstau sau dabar: kuo skiriasi sapnas nuo tikrovės? Sapno nuotykius žmonės gyvena lygiai intensyviai, kaip ir tikrojo gyvenimo nuotykius. Kanakados sapnavau, kad mano mama mirė. Ilgai išsiliko atmintyje skaudus to sapno įspūdis, ir, atėjus tikrai tai baisiajai valandai, rodės man, kad gyvenu ją jau anarą kartą. Ar tas skirtas, kad sapnas greit praeina, o tikrovė pasilieka? Juk tai tik iliuzija. Ir tikrovėje tėra tiktai dabartis. Kas praėjo — tas jau tampa sapnu.

Kad kartais atsimenu savo kūdikystę ir jaunystę, visą tą laiką, praleistą pas tėvus, visus tuos žmones, su kuriais gyvenau, visus atsitikimus, kurie jau niekados, niekados nebesugrįš, — visuomet turiu įspūdį, kad tai tebūta vien sapno. Praėjo, pražuvo, išsiblaškė be pėdsako. O žinau, kad ir dvasios srityje, lygiai kaip materijos srityje, niekas nežūva. Pėdsakas paliko sieloje — bet ir sapnas palieka ten pėdsaką.

Jau septinti metai, kai atsisveikinau su mama. Ir dažnai klausiu save: ar aš tikrai turėjau tokį brangiausią, artimiausią žmogų. Argi tikrai guldydavau nuvargusią galvą ant jos mylimų kelių, o jos mielos, atgajos rankelės mane glamonėdavo? Argi visa tai buvo iš tikro? Nebėra mamos, pranyko ji lyg sapno svajonė.

Viskas čia, žemėje tik sapnas, o tikrovė — ne čia. Amžinojo užmigimo valanda — tai pabudimo valanda.

Yra tokių sapnų, kuriuose visi žmonės labai neaiškūs, matomi lyg pro rūką, lyg kokiais apvalkalais apsigobę. Rodos man, kad šiame gyvenime mes visi tokie esame. Giliai glūdi mūsų sielos, uždarytos materijos bryzuose, sunkumo dėsnio valdomuose. Ir ritinėjasi žemės dulkėse tie vargšai bryzai, durstos su kits kitu, ir stumdos, ir skaudžiai kits kitą žeidžia. Ir kaip dažnai, kaip dažnai iš po tų gyvenimo disonansų, kovos ir nesusipratimų negalima pažinti sielos. Kaip sunku ją atjausti per tą materijos rūką, ir kaip dažnai, norėdami ją suprasti, apsirinkame!

Bet kai pabusime, kai numesime tuos svarius materijos apsiaustus, kai įdvasinta materija bus mums nebe sunki akmeninė makštis, bet lengvas sparnuotas apdaras, kiaurai dvasios spindulių pervertas, kaip perveriami saulės spindulių tie balti debesėliai, kurie plaukia pro saulę giedriomis vasaros dienomis, — tuomet bus pabudimas, tuomet susilies siela su siela, ir susipras, ir atjaus viena kitą.

O Kristau, taip meilingai glamonėjąs menkus drugelius ir su tokia neišreiškiama, dieviška šypsena į mus žiūrįs, duok mums visiems — pabudusiems — nors tolimiausią ir mažiausią kampelį savo Karalystėje.

KAIP GYVENTI 365 DIENAS PER METUS

V. JUDZENTAVIČIŪTĖ

Džiaugiuosi galėdama pasidalinti su jumis tomis mintimis, kurias dr. J. A. Schindler dėsto savo knygoje *"Kaip gyventi 365 dienas metuose"*. Šią knygą kiekviena mūsų turėtume perskaityti, nes joje dr. Schindler yra išdėstęs savo sukurtąjį metodą - sistemą, kaip žmogus gali gyventi laimingesnį, pilnesnį ir sveikesnį gyvenimą. Tą metodą jis sukūrė per dvidešimtį savo mediciniškos veiklos metų vienoje didelėje JAV klinikoje.

Dr. Schindler sako, kad mes nemokame gyventi, ir mes negyvename, o tik egzistuojame — "muddle through", tačiau, pasinaudoję jo patarimais, galėtume gyventi daug laimingesnį ir sveikesnį gyvenimą. Žmonės eina pas gydytojus dėl įvairių skausmų ir negalavimų, bet jie nė nepagalvoja pasakyti gydytojui, kad jie jaučiasi nelaimingi, prislėgti, pilni pykčio ar baimės, nes jie nežino, kokios didelės įtakos turi jausmai žmogaus kūnui, ir tiki, kad būti nelaimingam yra visai natūralus dalykas. Faktas, kad šio amžiaus žmogus galvoja, jog jaustis nelaimingu yra natūralus ir normalus dalykas, daro mūsų civilizacijai gėdą, nes mūsų laikų civilizacija nemoko žmonių, kaip būti laimingesniais, o tik kaip lengviau ir patogiau gyventi. Iki 1936 m. nė patys gydytojai gerai nežinojo, kiek daug sveikata priklauso nuo jausmų, bet 1936 m. Montrealyje dr. Hans Seagye ištyrė ir įrodė, kad daugiau kaip 50% visų ligų kyla iš blogųjų jausmų.

Jausmai, sako dr. Schindler, yra mūsų mintys, — "state of mind", pasireiškiančios fiziniais ir cheminiais pasikeitimais mūsų kūne, veikdamos per endokrinines liaukas ir autonominę nervų sistemą. Nekaltinkime savo nervų dėl jų negalavimo — jie yra tik pasiuntinukai pranešantieji kūno dalims pagreitinti ar sulėtinti savo veiklumą.

Mes žinome, kad kai esame labai supykę ar nu-

A. VITKAUSKAITĖ - MERKER PEISAŽAS (aliejus)

siminę, negalime valgyti, mat mūsų virškinimo organai yra labai jautrūs mūsų jausmams ir nuotaikoms. Aš prisimenu vieno misijonieriaus pasakojimą, kad toje Afrikos tautelėje, kur jis dirbo, nėra žodžio "pyktis"; jei jie nori pasakyti "aš pykstu", tai sako "mano viduriai mane kanda". Ir mūsų gydytojai virškinimo aparatą dažnai vadina mūsų dvasinio stovio veidrodžiu.

Yra dvejopi jausmai: išviršiniai ir slaptieji. Išviršiniai: pyktis, džiaugsmas, liūdesys ir kiti - tie, kurių pasireiškimus galima matyti. Šie jausmai sudaro vaidybinio meno pagrindą. Juo geresnis aktorius, juo stipriau jis gali tuos jausmus pavaizduoti ir tuo lengviau mums pažinti, ką jis vaizduoja. Tie išviršiniai jausmai nėra taip labai pavojingi mūsų sveikatai ir laimei, kaip pagrindiniai arba slaptieji jausmai, kurie gali kilti dėl vaikystėje išgyvento didelio sukrėtimo ir tebeglūdinčio pasąmonėje, dėl įvykusios tragedijos, bet dažniausiai tai dėl kasdien pasikartojančių nemalonumų: vyro ar žmonos blogo ir pikto elgesio, dominuojančio tėvo ar motinos, nemalonaus kaimyno ar priekabaus viršininko. Tie kasdien besikartoją erzinimai sukelia jausmus, kurie ilgainiui susargdina mus vidurių žaizdomis ar kitomis ligomis.

Dr. Schindler aprašo vieną eksperimentą, padarytą su avimis. Avims buvo pritvirtinti maži elektriniai motoriukai, kurie laiks nuo laiko duodavo joms silpną elektrinį šoką. Avys greit prie to priprato ir nekreipė dėmesio. Vėliau buvo prijungtas skambutis, kuriam suskambėjus, po kelių sekundžių jos gaudavo tą patį elektros šoką, kaip ir pirmiau. Po kurio laiko avys pradėjo to šoko laukti. Suskambėjus skambučiui, jos liaudavosi ėdusios ar vaikščiojusios ir laukdavo šoko. Jos taip nusilpo, kad net ir pastovėt negalėjo, ir galbūt būtų ir nudvėsusios, jeigu eksperimentas nebūtų buvęs nutrauktas. Bet buvo pastebėta, kad, jeigu jos gaudavo bent porą valandų poilsio nuo skambučio ir šoko, jos galėjo ilgiau ir geriau pakelti tą elektrinį šoką ir skambutį.

Jausmai gali būti *geri* ir *blogi*. Geruosius jausmus sukelia drąsios mintys, pilnos vilties, pasiryžimo, linkėjimo žmonėms gero. Šie jausmai teikia gėrio pajautimą. Nusiminimo, rūpesčio, pykčio, pavydo, pagiežos, kerštо sukeltos mintys žadina bloguosius jausmus.

Gerų ir blogų jausmų įtaką dr. Schindler iliustruoja savo pacientų ligų istorijomis. Kartą jis buvo pašauktas pas moterį, kuria kankino dideli skausmai, ir atrodė, kad ji turi akmenis tulžyje. Jai buvo išoperuota tulžis ir ji pasveiko. Po kurio laiko jai pasikartojo tie patys skausmai, nors tulžies ji jau nebeturėjo. Vėliau paaiškėjo, kad pirmą kartą ji susirgo, kai mobilizavo jos sūnų, o antrą kartą — kai sužinojo, kad jis sužeistas fronte. Kai sūnus grįžo namo, ji pasveiko be jokių vaistų ir operacijų. Kita jo pacientė turėjo labai blogą vyrą ir todėl jai teko pakelti daug vargo. Ji tiek kentėjo, kad net gavo skausmingą sąnarių uždegimą ir trejus metus išgulėjo lovoje. Gydytojas pasakė, jai beliko gyventi nedaugiau, kaip vieneri metai. Tada jos vyras dingo be žinios, ir bado šmėkla jai ir jos vaikams atsistojo prieš jos akis. Bet ji pasiryžo nepasiduoti Atsikėlė ir dar aštuoneris metus dirbo ir pati viena augino savo vaikus. Gydytojas buvo gerai nustatęs jos ligą, tik jis neapskaičiavo jos geruųjų jausmų galios, kurie, sukėlę pasiryžimą ir viltį, ją taip nuostabiai išgydė.

Jausmai turi milžiniškos įtakos mūsų kūnui, sako dr. Schindler. Gerieji jausmai tūkstantį kartų geriau veikia, negu vaistai. Geriau turėti geruosius jausmus, negu turtų ar augštą išsilavinimą, nes nei turtai, nei mokslas neduoda imuniteto nuo blogų-

jų jausmų sukeltų ligų. Augšto išsilavinimo žmogus gali turėti net daugiau priežasčių rūpesčiams, negu menkesnio išsilavinimo žmogus. Tat stenkimės puoselėti savyje geruosius jausmus, ir prieš duodamos valią blogiesiems, pagalvokime, kokią didelę žalą darome savo kūnui. Blogųjų jausmų sukeltos ligos nėra psichinės ligos. Jos yra fizinės su visais simptomais ir ypatybėmis užkrėtimų sukeltų ligų, tik jos yra rimtesnės ir sunkiau išgydomos. Dr. Schindler pataria išmesti iš galvos kiekvieną mintį, kuri kyla iš baimės, pavydo, neapykantos, keršto ar savęs gailėjimosi, nes tokios mintys sudaro jausminę įtampą, kuri sukelia vidurių žaizdas ar kitokias ligas. Tegul ne rūpesčiai valdo mūsų jausmus, mes pačios juos valdykime.

Kasdieniniai nemalonumai, sukeliantieji ardančius mūsų sveikatą bloguosius jausmus, dažniausiai kyla dėl šių keturių priežasčių:

I. Mūsų nesubrendimas. Tai yra mūsų įprastoji pažiūra į gyvenimo problemas. Subrendimo nei tėvai nei mokykla neišmoko, jį reikia pačiam žmogui įsigyti, nes tai vidaus brendimo, kultūros pažymys. Kas yra nesubrendimas, galime geriau suprasti, stebėdami vaikus. Vaikai mėgsta girtis (mano tėvas stipresnis už tavo tėvą, aš turiu tą ar kitą, o tu neturi...). Vaikai nori tik imti, negalvodami, kad reikia užsipelnyti, neturi atsakingumo jausmo ir niekad savęs nekaltina — visada kas nors kitas kaltas dėl jų nepasisekimų. Nesubrendę yra vyrai - šeimų galvos, kurie visą laisvalaikį pašvenčia tik savo pačių malonumui, taip pat ir žmonos, kurios grįžta pas motinas, iškilus mažiausiam nesusipratimui šeimoje, arba bėga pas kaimynes skųstis savo vyru. Kiekvienas žmogus, net einąs atsakingiausias pareigas, kartais pasielgia kaip nesubrendėlis: vaikiškai reaguoja į suaugusio problemas. Norint būti subrendusiu ir mokėti elgtis ramiai ir ryžtingai, kai kiti laksto be galvų, reikia ugdyti savyje subrendusių žmonių ypatybes: 1. Norą duoti, norą būti naudingam. 2. Įsigyti atsakingumo ir teisingumo jausmą — ieškoti kaltės ir savyje, ne vien tik kituose; laisvės jausmą — stengtis pačiam daryti sprendimus be kitų įtaigojimo. Tėvai, iš mažens pratindami vaikus savistovumo, jiems daug padeda greičiau subręsti. 3. Matyti ką nors gero, kad ir blogiausioje padėtyje. Žmonės, kurie visada jieško priežasčių viską kritikuoti, kurie visada kuo nors nepatenkinti, — gyvena lyg savo pačių pasidarytame pragare, nes tik pragare viskas taip padaryta, kad žmogus būtų ko labiausiai nepatenkintas. 4. Stengtis kitiems teikti džiaugsmo, kitus padaryti laimingais. Nes gerumas, atlaidumas ir tolerantiškumas yra žmogaus dvasinio stiprumo pažymiai, o pyktis, pagieža ir kerštas — silpnumo ženklai.

II. Šeimos atmosfera. Jei šeimoje trūksta jumoro, jei tėvai yra perdaug valdoviški, jei šeimos nariai priekabūs vieni kitiems, jei nėra meilės ir prisirišimo — sunku būti sveikam ir laimingam. Dr. Schindler įspėja, kad meilės ir neapykantos vaikus išmoko tėvai. Jei tėvai nerodo meilės vaikams, vaikai jos dar mažiau rodys tėvams. Jei vaikams perdaug pataikaujama, jei jie įpratinami viską tik imti - gauti, o nieko neduoti, tokie vaikai sunkiai tampa subrendusiais žmonėmis. Norint pagerinti šeimos atmosferą, ginčus ir priekabas reikia sustabdyti pačioje jų užuomazgoje, reikia sulaikyti piktą žodį, ne tik prieš jį ištariant, bet kai formuojasi pikta mintis, reikia ją tuojau pat pakeisti tolerancijos, atlaidumo ir meilės mintimi.

III. Lytinis nesubrendimas. Lytiniam subrendimui statomi tie patys reikalavimai, kaip ir bendram subrendimui: noras kitą padaryti laimingu, toleruoti. Subrendęs žmogus supranta ir laikosi to dėsnio, kad lytiniai santykiai leistini tik vedusiems, o nevedusieji turi jieškoti kelių ir būdų savo energiją panaudoti naudingiems ir kilniems tikslams, nes daug lengviau nemalonumų išvengti, negu iš jų išsipainioti. Dr. Schindler mini savo kolegų daktarų pavyzdžius, kurie dėl nelegalių meilės santykių taip įklimpo, kad net priėjo prie savižudybės. Dr. Schindler įspėja, kad lytinis palaidumas gali sugriauti mūsų civilizacijos pačius pagrindus. Nesivaldydami mes pūname iš vidaus, kaip kad Roma supuvo prieš barbarų invaziją.

IV. Nepasiruošimas senatvei. Kiekviena jaunystėje pasireiškusi yda dešimteriopai padidėja senatvėje. Tad stenkimės puoselėti gerąsias mūsų būdo ypatybes ir kovoti su blogosiomis. Mokykimės ramiai priimti tai, ko negalime pakeisti. Rezignuokime, kai reikia rezignuoti. Vyresnio amžiaus žmonės turėtų stengtis nekritikuoti jaunųjų, turėtų įsigyti naujų interesų, susirasti sau tinkamų užsiėmimų, draugų, žodžiu, turėtų nebūti vieniši, nes vienišumas senatvėje — gera dirva blogiesiems jausmams, kurie, kaip matome, yra priežastis visokių ligų. Keturiasdešimt nuošimčių visų virš 64 metų amžiaus žmonių, uždarytų beprotnamiuose, nėra bepročiai, o tik sergą demencija, kilusia iš blogųjų jausmų.

Stenkimės visada būti veiklios, nes darbas yra geriausia apsauga nuo ligų. Niekad nevėlu įsigyti geruosius jausmus ir labai naudinga atsikratyti blogųjų.

Kai šias keturias didžiąsias kliūtis į laimę nugalėsime, dar reiks šešių būtiniausių dalykų:

1. Meilės. Jei jos neturime — gyvenimas tuščias ir beprasmis. Rodykime meilę kitiems, tai ir iš kitų sulauksime meilės.

2. Saugumo jausmo. Jei nežinom, ar turėsim ko valgyti ir kur prisiglausti, tada sunku būti laimingam. Dr. Schindler pataria jieškoti pagelbos, bet jei jos iš niekur negalime tikėtis, tada jis pataria nesirūpinti, nes rūpestis nepagerins, o tik pablogins padėtį, kuri ir taip jau pakankamai bloga.

3. Kūrybingumo. Jei nėra progos kaip kitaip kūrybingai pasireikšti, eikime į vakarines mokyklas - kursus, kur išmoksime ko nors naujo ir susitiksime su tais pačiais, kaip ir mes, dalykais besidominčių žmonių.

4. Įvertinimo, pripažinimo. Neįvertinimas žmogaus darbų bei pastangų gali sukelti bloguosius jausmus. Nelaukime įvertinimo, bet pastebėkime ir nuoširdžiai įvertinkime kitų darbus, tada ir kiti pastebės ir įvertins mūsų pastangas.

5. Naujų patyrimų. Jei gyvenimas yra labai monotoniškas, bandykime ką nors planuoti, pvz. įdomią tolimesnę kelionę. Rinkime informacijas apie manomą aplankyti kraštą, kurkime vaizduotėje to krašto vaizdus ir t.t., tai paįvairins monotonišką gyvenimą.

6. Savigarbos. Žmonės, kurie greitai įsižeidžia ir negreit atsileidžia, greičiausiai suserga jausmų sukeltomis ligomis. Pranašumo rodymas yra nesubrendimo ženklas. Pasisakykime sau, kad neesame nė

geresnės, nė blogesnės už kitas ir tvirtai palaikykime savyje pagrindinę mintį: būsiu rami ir linksma dabar ir visada. Kai viskas eina gerai, ramiai ir sklandžiai šeimoje ir darbe, leiskime sukilti jausmui - minčiai, kad esame laimingos, tai ugdys geruosius jausmus ir taisys sveikatą. Kai niekas nesiseka, kai atrodo, kad dangus lazdomis lyja, tada rimtai stenkimės bent išviršiniai būti linksmos, nes tai padės kovoti su blogaisiais jausmais ir jų pasekomis.

Dr. Schindler savo knygoje nė karto nemini nė Dievo, nė Šv. Rašto, bet atrodo, kad jis pasako tą patį kas ir Šv. Rašte, tik kitais žodžiais. Šv. Rašte pasakyta: "Mylėk savo priešus", o dr. Schindler — "Nelaikyk pykčio ir keršto minčių savo galvoje, nes jos blogai veikia liaukas ir trukdo hormonų gamybą, verčiau pakeisk jas atlaidumo, tolerancijos mintimis". Šv. Rašte pasakyta: "Už akmenį atsilygink duona", o dr. Schindler — "Stenkis padaryt malonumo kitiems, nes tai pats didžiausias malonumas tau pačiam". Šv. Raštas: "Nedaryk kitam to, kas tau pačiam būtų nemalonu", o dr. Schindler — "Žmogaus nežmoniškumas žmogui sudaro pačią didžiausią grėsmę žmonijai". Šv. Raštas — "Dangaus karalystė yra jumyse", dr. Schindler — "Nuo mūs pačių priklauso mūsų laimė, žiūrint kokias mintis ir kokius jausmus puoselėjame savyje".

Dr. Schindler knyga išleista 1954 m. Ji buvo kasmet po kelis kartus perspausdinama, dabar net pigioji kišeninio formato laida išleista. Duodamas žmonėms rimtų patarimų, kaip laimingiau gyventi, dr. Schindler uždirbo gerą sumą pinigų, o tikrovėje davė tą patį, kas mums prieš beveik 2000 metų buvo duota Kristaus žodžiais. Dr. Schindler sako, kad jo metodu labai sekmingai pasinaudoja daug tūkstančių žmonių, ir jis tvirtina, kad kiekvienas, sekdamas jo patarimais, turės pilnesnį ir įdomesnį gyvenimą.

Jei mes gyventume Šv. Rašto dvasia, nereikėtų mums dr. Schindler knygos, nė jo patarimų. Bet visa bėda, kad mes tik kartą savaitėje pasiklausom Šv. Rašto ištraukų ir paskui jas greit pamirštame. Atsiminkim, kad ne tie bus išganyti, kurie sako "Viešpatie, Viešpatie, bet tie, kurie laikosi Tėvo žodžių". Atsiminkime taip pat Kristaus žodžius: "Aš duodu jums naują įstatymą, kad jūs mylėtumet vienas kitą taip, kaip aš jus mylėjau. Iš jūsų meilės vienas kitam žmonės pažins, kad jūs esate mano mokiniai".

"Rodydamos meilę artimui, mes ugdome savyje geruosius jausmus, kurie padės sveikai ir džiaugsmingai gyventi", — sako dr. Schindler.

Aš manau, kad perskaičiusios, kas čia pasakyta, mes visos prieisime tos pačios išvados. Jeigu nė dėl Dievo meilės, nė dėl Dievo baimės mes negalime mylėti savo artimo ir būti jam atlaidžios, ar išmesti iš savo galvos rūpesčių mintis, tai dėl savo pačių meilės, dėl savo pačių sveikatos ir gerovės mes turime išrauti iš savo galvų ir širdžių piktas, rūpesčio ir beviltiškumo mintis ir būti atlaidžios kitiems. Kai nemalonumai mus erzina, kai kiti mus skriaudžia, kai mumyse kyla blogi jausmai, mes turime juos savo laisvąja valia pakeisti geraisiais jausmais. Vienas kinietis filosofas yra labai gražiai pasakęs: "Mes negalime neleisti rūpesčių paukščiams skristi per mūsų galvas, bet mes galime neleisti jiems susisukti lizdus mūsų plaukuose". O vienas garsus New Yorko med. daktaras sako, kad dauguma žmonių nemiršta, bet patys savo rūpesčiais save nusižudo.

Baigiu pakartodama dr. Schindler knygos pagrindinę mintį: *Nusistatykime visada, nežiūrint jokių aplinkybių, būti ramios ir linksmos.*

IR JOS NEBENORI DAUGIAU TYLĖTI

DR. JONAS GUTAS

"Mainos rūbai margo svieto".

Ir dar kaip mainosi — nepaprastu greitumu. Pasigirsta tokių balsų, kurių visai nesigirdėjo prieš metus, kitus. Kelia naujas mintis teologai, kelia ir pasauliečiai. Jau moterys dalyvauja visuotiname Bažnyčios susirinkime, tiesa, dar stebėtojų teisėmis. Jos nori ir visame bažnytiniame gyvenime turėti lygias teises su vyrais: kaip vyrai dalyvauti liturginiuose veiksmuose ir net šventintis kunigais...

Garsioji Herderio knygų leidykla Vokietijoje leidžia jau 17-tus metus religinės minties rimtą savaitraštį "Der christliche Sonntag" (Krikščioniškasis Sekmadienis). Šių metų birželio mėn. 20 d. 25-me numeryje tilpo žinomos vokiečių rašytojos Idos Friderikes Goerres straipsnis "Apie moterų šventinimą kunigais" (Ueber die Weihe von Frauen zu Priesterinnen). Kaip redakcija vėliau pastebėjo, autorės keliamai minčiai, kad reikia ir moteris šventinti kunigais, pritarė 95% atsiliepusių į tą straipsnį. Reikia pastebėti, kad moterų kunigais šventinimas ar nešventinimas nėra balsavimo ar daugumos balsų klausimas. Jis susijęs su Apreiškimu, bažnytine teise, tradicija. Kiek pirminėj Bažnyčioje, tiek ir vėlesniame jos gyvenime nebuvo moterų nei vyskupų, nei kunigų. Kalbama apie popiežę Joaną, bet tai legendinis pasakojimas, o ne tikras atsitikimas. Tiesa, senovės Bažnyčioje buvo vadinamosios dijakonės ir našlės, turėjusios labdaros ir kitokių pareigų tikinčiųjų bendruomenėje, bet jos nėjo kunigų pareigų. Kristaus parinktoji apaštalų kolegija neturėjo nė vienos moters. Net ir Jo Motina jai nepriklausė. Tik pastaruoju laiku kai kurios protestantų bažnyčios ėmė šventinti moteris pastorių pareigoms. Bet ir pas protestantus tai nėra visuotinai praktikuojamas dalykas.

Laiko ženklas

Šiaip ar taip, tokių klausimų kėlimas, kaip moterų į kunigus šventinimas, ar kitas į jį panašus "Ar turi moterys bažnyčioje tylėti?" (tilpęs to paties savaitraščio 1965 m. rugpiūčio 15 d. 33 numery, parašytas Jozefos Teresės Meunch), yra signum tempo-

ris — laiko ženklas. Tai rodo pasauliečių vis didėjantį susidomėjimą teologiniais ir bažnytinio gyvenimo klausimais. Vien Vakarų Vokietijoje šiandien teologiją studijuoja virš 2000 studentų įvairiuose universitetuose — moterų ir vyrų. Tai būsimieji augštesniųjų, augštųjų mokyklų tikybos mokytojai ir profesoriai. Vis daugiau atsiranda specialistų teologų iš pasauliečių tarpo ne tik vyrų, bet ir moterų. Ateity pasauliečiai krikščionys žymiai daugiau prisidės prie krikščioniškosios minties skleidimo ir puoselėjimo. Argi pirmaisiais krikščionybės amžiais pasauliečiai nebuvo garsiųjų katechetinių mokyklų direktoriai ir žymių teologinių veikalų autoriai? Stebėtinų pavyzdžių turime ir šiandien. Prancūzų rašytojas Henry Daniel-Rops, miręs š. m. liepos 26 d., buvo pasaulietis, labai daug prisidėjęs prie krikščioniškojo mokslo skleidimo: parašė 70 knygų, kurių tarpe daugiatomę Bažnyčios istoriją, į 15 kalbų išverstą veikalą "Jėzus savo laike", kurio parduota virš 2 milijonų egz. Jis buvo Prancūzų Akademijos narys, popiežių draugas ir patarėjas.

Nereikia stebėtis, kad pasauliečiai, dargi moterys, rašo bažnytinį gyvenimą liečiančiais klausimais. Konstitucijoje apie Bažnyčią, kurią priėmė dabar vykstąs Bažnyčios susirinkimas, sakoma apie pasauliečius: "Jie turėtų jiems (ganytojams) atvirai atskleisti savo reikalus bei norus ta laisve ir tuo pasitikėjimu, kuris pritinka Dievo vaikams ir broliams Kristuje. Jiems leidžiama, o kartais net būtina pareikšti savo nuomonę apie reikalus, liečiančius Bažnyčios gerovę... Tebūnie tai atliekama teisingai, drąsiai, išmintingai, pagarbiai ir su meile tųjų, kurie savo pareigomis atstovauja Kristaus asmenį".

Reikia pripažinti, kad abu aukščiau minėti straipsniai parašyti ramiai, be priekaištų ir piktumo. Sustokime šiek tiek prie antrojo straipsnio "Ar turi moterys tylėti Bažnyčioje?" ir susipažinkime su jo turiniu.

Apaštalo įsakymas

Šio straipsnio autorė J. T. Muench nekelia minties, kad moterys būtų šventinamos kunigais, tik ji nori, kad jos galėtų dalyvauti liturgijoje ir tikybos mokyme bent tiek, kiek pasauliečiai vyrai. O šie dabarties pamaldose yra lektoriai, komentatoriai, pamaldų tvarkos nurodytojai ir t.t. Ji sustoja prie apaštalo Povilų žodžių, užrašytų pirmame laiške Korintiečiams, kur sakoma: "Moterys bažnyčioje tegul tyli; nes joms neleidžiama kalbėti; jos turi būti pasidavusios, kaip įstatymas sako. Jei jos nori ko išmokti, tepasiklausia namie savo vyrų; nes nepadoru moteriškei kalbėti bažnyčioje" (1 Kor. 14, 34-35).

Remiantis šitais apaštalo žodžiais, neleista kai kur moterims net bažnyčios chore giedoti. Pas ortodoksus ir dabar bendrame tikinčiųjų giedojime per pamaldas moterys negieda — joms tai draudžiama daryti. 1961 m. vokiečių vyskupų instrukcijoje apie bendruomeninį Mišių laikymą pasakyta, kad "moterys, mergaitės ir vaikai neturi įprastai parapijos bendruomenės pamaldose skaitytojo pareigų atlikti. Tik tose Mišiose, kur didžiumoje dalyvauja moterys, mergaitės arba vaikai, moterys gali skaitymą atlikti, jei tam tikslui nėra tinkamo skaitytojo. Tuo atveju, ji tai padaro iš savo vietos, nestovėdama prieš bendruomenę". Autorė sako, kad čia moterys sulyginamos su vaikais ir joms tik išimties keliu teleidžiama būti bažnyčioje lektorėmis - skaitytojomis.

Autorė abejoja dėl aukščiau minėtų apaštalo Povilo žodžių autentiškumo. Esą žymių šv. Rašto žinovų, kurie teigia, kad tie žodžiai yra kurio nors nurašinėtojo arba redaktoriaus įtarpa. O jei jie ir yra ap. Povilo, tai jie atspindi ne dieviškąjį apreiškimą, bet žydiškosios religijos nepalankumą moterims. Kristaus laikais žydų moterys buvo taip žemai vertinamos ir beveik beteisės, kad žydai vyrai meldėsi: "O Dieve, dėkoju Tau, kad manęs nesutvėrei moterimi". Moterys, vergai ir vaikai negalėjo kalbėti svarbios maldos, kuri prasideda žodžiais: "Klausyk, Izraeli." Mergaitės neturėjo skaityti Toros.

S. PACEVIČIENĖ APREIŠKIMAS

Moteris giriantieji žodžiai.

Šv. Rašte, sako autorė, randame ir labai palankių moterims žodžių. Tas pats ap. Povilas, kad ir išauklėtas žydiškoje tradicijoje, bet apšviestas dieviškojo įkvėpimo, nedaro skirtumo tarp vergų ir laisvų, tarp vyrų ir moterų, kai rašo Galatiečiams: "Kurie tik esate pakrikštyti Kristuje, tie apsivilkote Kristumi. Čia nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyriškio, nei moteriškės; nes jūs visi esate vienas Kristuje Jėzuje" (Gal. 3, 27-28). Savo laiškuose ap. Povilas nuolatos giria ir sveikina, kiek vyrus, tiek moteris, kurie jam padėjo apaštalavimo darbe.

Krikščionybės pradžioje daugelis buvo apdovanoti ypatingomis šv. Dvasios dovanomis. Turėjo pranašystės, kalbų, apreiškimų dovanas ir moterys. Tais laikais pamaldos būdavo privatiniuose namuose. Per jas, kaip rašo ap. Povilas", vienas jūsų turi psalmę, kitas turi mokslą, kitas apreiškimą, kitas kalbą, kitas aiškinimą" (I Kor. 14,26). Netylėdavo tuose susirinkimuose - pamaldose ir moterys, bet ir jos pasireikš-

VINGIAI

(Ištrauka iš romano)

A. ŠALČIUVIENĖ - GUSTAITYTĖ

H. THOMA LAUKŲ GĖLĖS

Puiki vasaros diena. Sekmadienis. Visa Bairiūnų šeima bažnyčioje. Namie liko tik seni ir maži, kad būtų kam namai saugoti, gyvuliams įmesti. Pati suma. Grįčioje senutė tarnaitė pradėjo ražančių, tik pastebėjusi, kad ant suolo užpečkyje guli piemenukas, nuėjo jo pažadinti.

— Kelkis, begėdi! Poteriauti eik, besarmati. Pati suma! — judino už peties saldžiai įmigusį piemenuką.

Augančio vaikiūkščio organizmas reikalavo daugiau miego, negu jam leido tarnyba, už tai šventadieniais parsiginęs gyvulius, krisdavo kaip negyvas, ir kompensuodavosi už visos savaitės nedateklių. Jo laimei, senė pastebėjo po suolu šunį ir sugaišo su juo.

— Ar tu neisi laukan, smarvė! Aš tau parodysiu grįčią smardinti. Išbudęs kringeliu gulėjęs rudis ištraukė galvą iš tarpu kojų ir, pamatęs senės griežtą nusistatymą, labai nepatenkintas ir sustingęs, išlindo iš po suolo ir išniurino pro duris. Skubintis nebuvo ko, nes gerai žinojo senukės gerumą, kad be reikalo nieko nenuskriaus.

Padariusi tvarką, senukė atsisėdo ant suolo prie lango, kad matytų kiemą, ir garsiai šnabždėjo ražančių, stipriai akcentuodama "Sveika Marija" ir "Šventa Marija".

— Apsik, tu padla, kur karstaisi po lentyną, da puodynę išversi ir, mosuodama ką po ranka sustvėrė, kuštėjo Sveikamarijas.

Visur tylu, ramu. Jokie garsai neatlekia iš lauko. Gyvuliai ir žmonės, apsnūdę nuo karščio, ilsisi pavėsiuose. Tik musės kambariuose birzgina aplink uždarytus langus; nori, matyt vargšės irgi į orą. Vienos vištos šiuo dienos metu neturi ramumo. Antai, raibukė karkindama atneša kiaušinį, bet, radusi užimtą gūžtą, karkindama nuėjo į kitą. Kitoj — tupėjo periklė ir, pamačiusi konkurentę, išsipūtusi, kaip ežiukas nemaloniai kirkė, gindama savo vietą. Raibukė sugrįžo atgal prie pirmosios ir, nepaisydama nieko, nes jau kiaušinis spyrė skubintis, įšoko į gūžtą ir atsitūpė greta kitos, slėpdama galvą nuo galimo smūgio. Tačiau pirmoji buvo labiau "klasiniai" susipratusi, o gal tik dėl to, kad jau buvo padėjusi kiaušinį, pasipiktinusi, kudakydama iššoko iš gūžtos. Kut-kut-kuda, kut-kut-kut-kuda protestavo prieš visuomeninę santvarką ir išnaudotojų darbdavių gobšumą, kurie neduoda geresnių gyvenimo sąlygų, kad net jiems atneštą kiaušinį nėr kur ramiai padėti, — ir vis rėkė žingsniuodama per grįčią. Tik kai išėjo į lauką, vėsesnis oras, matomai, raminančiai paveikė jai nervus, ir, krapštydama žvirgždelius, nuėjo į tvenkinį atsigerti.

Sode prie tvenkinio ant suoliuko Bairiūnienė bai-

---

davo turimomis dovanomis. Ap. Povilas tame pačiame laiške nedraudžia joms tai daryti, tik reikalauja, kad melsdamosios ir pranašaudamos pridengtų galvą (I Kor. 11,5).

Moterims buvo pavesta pranešti apaštalams ir Petrui, kad Kristus prisikėlė: "Greitai eikite pasakyti jo mokytiniams, kad jis yra prisikėlęs" (Mat. 28,7). "Ir šiandien Dievas šaukia moteris kaip savo liudininkes ir siaurame ratelyje ir viešumoje. Tik žmonės ir Bažnyčia neturi prieš tai šiaušti, bet draugiškai jų liudijimą priimti", baigia autorė savo straipsnį.

Čia tenka trumpai pastebėti, kad šiandien krikščionei moteriai nestinga progų būti tokia liudininke. Ji gali liudyti Dievą ir savo pavyzdžiu, ir gyvu bei rašytu žodžiu — šeimoj, visuomenėj, tarnyboj, susirinkimuose, tikybos mokyme, pradedant vaikų darželiu ir baigiant universitetu. O pamaldose ji kartu su visais gieda ir atsakinėja, yra ne tik šv. Aukos dalyvė, bet ir aukotoja.

gė ražančių; toliau išskustu taku vaikščiojo Aldona. Motina jau apsiprato su tuo, kad Aldona nekalba kartu ražančiaus, bet, kad mergaitė ir taip po visokių egzaminų išvargusi, nenorėjo jos varginti ir stengėsi tą klausimą palikti tuo tarpu atviru.

Aldonos gi mintys — šiuo tarpu užimtos aktualesniais klausimais, negu kasdieninė malda. Ji sutiko viešai išeiti su Slavinsku, tuo pačiu susirišti su juo. Tai buvo toks svarbus žingsnis jos gyvenime.

— Aš eisiu, mamyte, į pagirį, — meiliai apkabinusi motiną, klausiančiu balsu tarė Aldona.

— Kur dabar tu, vaikeli, per sumą po laukus trankysies, lyg kokia bedievė. Žmonių piktinti. Dar nelaimė kokia gali atsitikti.

— Kad jau, mamyte, po pirmai, — parodė motinai laikrodį.

— Na, jeigu jau po sumai, tai sau žinaisi. Kada gi jis rengėsi atvažiuoti?

— Dvejomis, — trumpai atsakė Aldona.

— Tai jau už valandos. Eisiu pietų žiūrėti. Tik jau tu vaikeli, būk žmogum, nepersimislyk. Šitoks vyras. Ir turtingas, ir gražus, ir mandagus. Vis jau ir šlėkta — ne iš prastų. Ir tave taip myli. Nevažiuoja, žiūrėk, vienas į Palangą, o būtinai ir tave. Namus, žiūrėk kokius išstatė. Tuos pardavė — uždirbo; kitus stato. Aprūpinta visos jo šeimos senatvė, — kalbėjo motina glostydama jos ranką:

— O tu neužmiršk, kad esi tik panelė ir tiek. Viena juk negyvensi, o kitas kažin koks pasitaikys...

— Gerai gerai mamyte, jau aš pasistengsiu, — pertraukė ji nemalonią motinos kalbą: — Kiek dienų jūs manote būti Palangoje?

— Nežinau, vaikeli. Pagaliau, kiek jis galės.

— Kas mums su juo. Jis lai sau važinėja, o mes galim pasilikti dar ilgiau. Žinai, mamyte, jo automobilyje penkios vietos. Aš noriu Kaune sustoti ir pasiimti dar Birutę. Ji neturtinga mergaitė, o Palanga, jūra dabar visus traukia.

— Tik kažin kaip jis, vaikeli? Tu taip šeimininkauji, lyg būtų tas automobilis jau tavo. Ar davė jis tau tas teises? — tiriamai žiūrėjo motina.

— O taip. Seniai jis jau man lenda į akis, savo ranką ir širdį siūlydamas. Šiandien tur būt, prašys tavęs mano rankos.

— O tu, išdykėle! Tu man nieko nesakei. Maniau, kad jis dar vis negali ryžtis, o čia tu. Tik tu pagalvok, Aldona. Toks vyras!

— Kad aš jo nemyliu, mamyte... — nutęsė susimąsčiusi mergaitė.

— Bet juk tu jo nė neapkenti. Sakeis gi su juo maloniai šoki, juokauji su juo daugiau negu su kitais. Jeigu tave tik nestumia nuo jo. Jeigu tik gali pakęsti jo artumą, tai visa kita atsiras, kai arčiau susigyvensite. Po pirmo kūniško artumo padori moteriškė prisiriša prie to vyro... — motina nusuko akis. Labai jai buvo drovu su savo mergaičiuke apie tai kalbėti, bet tai reikėjo.

— Na, bet aš einu žiūrėti pietų.

— Gal ką padėt reik, mamyte. Tarnaites išleidote į bažnyčią.

— Jų diena. Lai pasižmonėja. Jaunystė. Tu uždenk stalą, kad ilgai neužtruktume, kai atvažiuos... Kur dar Palanga. Bent marias pamatysiu. Aš sakiau, kad man duktė abu sūnus atsveria, — pagalvojo laiminga motina, būsiančiam žentui pietus gamindama.

Dar kartą, paskutinį prieš pasižadėdama kitam, Aldona nuėjo į pagirį, kur jiedu mėgdavo vaikščioti su Antanu; kur paskutinį jų meilės kartą jis pasakė, kad jam bus ilgu be jos visą žiemą, kur prašė, kad paskui sugrįžtų pas jį... Aldona vaizdžiai prisiminė visa, visa... ir tą žavingą ankstyvo rudens gamtą su krintančiais auksiniais lapais, ir jo linksmą juoką ir meilų akių žvilgsnį, ir — kaip pagavo į glėbį...

Aldona sėdėjo ant kelmo, ranka kelį apsikabinusi. Svajingos akys nubėgo į pagirio tolį. Greit, deja, ji surimtėjo, veidas apsiniaukė, ir Aldona, atsikėlusi nuo kelmo, nuėjo į girią. Raudonos žemuogės viliojo dėmesį. Aldona padarė gestą lyg vydama visas mintis ir atsiminimus šalin — stvėrėsi uogų. Išsitraukusi ilgą smilgą, sunėrė didžiausias rastųjų uogų motinai, kitas rinko ir dėjo į burną.

A. ŽMUIDZINAVIČIUS PIEMENUKAS

* * *

Vakaras svajingai tvįsta
Saulė gęsta.
Toliai rūko šydą vysto.
Girios mąsto.

Nuo laukų švelnus vėjelis
veidą glosto.
Tyliai jieško tuščias kelias
savo uosto.

Gera, gera... Ir krūtinė
atsidūsta,
lyg suradusi tėvynėj
savo gūžtą...

M. Vaitkus

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutytė
Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

VAIKO SĄMONĖJIMO KELIAS

D. PETRUTYTĖ

Pagrindinis žmogaus asmenybės bruožas yra sąmoningumas. Tai dvasinė galia, kurią išvysto tiktai žmogus. Guvuliai šitos galios neturi, todėl ir jų gyvenimas šiame pasaulyje nėra sąmoningas. Jų gyvenimo būdą, jų elgseną ir jų veiksmus apsprendžia instinktas. Kad ir pačios aukščiausios klasės gyvuliai nesupranta ir nesuvokia, kokia jų gyvenimo paskirtis pasaulinėje santvarkoje. Kitais žodžiais tariant, jie niekuomet nenuvokia, kodėl jie vienaip ar kitaip elgiasi. Kiekvienas gyvis — didelis ar mažas — yra pajungtas labai stipriam, įgimtam instinktui, kurio verčiamas, pagal esamas aplinkybes, jis veikia arba ginasi.

Skirtumas tarp dviejų naujagimių

Gimęs kūdikis neturi nė menkiausios nuovokos, nė krislelio sąmoningumo. Praktiškai jo sąmoningumo laipsnis yra nulis. Jis ne tik nekalba, bet ir nesupranta kalbos. Inteligencijos nė žymės. Kaip fizišku, taip ir psichišku požiūriu, jis visiškai bejėgis. Žmogaus kūdikis, palyginus jį su bet kokiu gyvulių naujagimiu, atrodo tikras vargšelis, tartum, gamtos nuskriaustasis. Bet, ištikrųjų, taip nėra. Tas silpnutis, bejėgis kūdikėlis, ateidamas į šį pasaulį, atsineša su savim didelį turtą — potencinę galią kurti. Toji galia, o ne kas kita, laikui bėgant, įgalina jį sukurti inteligenciją ir kitas žmogui būdingas dvasines galias.

Šičia ir glūdi pats didžiasias skirtumas tarp žmogaus ir gyvulio naujagimių. Gyvulio naujagimis neturi jokių kūrybinių galių, išskyrus labai griežtai aprėžtą paveldėjimą — instinktą. Todėl gyvulys niekuomet negali tapti sąmoningu. Tuo tarpu žmogus nėra varžomas jokių instinktų. Toji aplinkybė ir įgalina jį kurti viršgamtinę aplinką, ją keisti ir tobulinti. Potencinė galia padeda žmogui iškilti ir tapti gamtos viešpačiu, pasaulio valdovu.

Vienašališka pažanga

Bet, deja, žmogus yra padaręs daug didesnę pažangą medžiaginėje plotmėje, negu dvasinėje. Jis jaučiasi tartum apsvaigęs nuo savo laimėjimų, nors jo jaučiamoji palaima dažnai yra tik trumpalaikė. Medžiaginiai laimėjimai, medžiaginiai pasiekimai technikoje ir civilizacijoje dažnai graso žmogui sunaikinimu jo sukurtųjų gėrybių ir jo paties. Kuo toliau, tuo vis labiau žmogus jaučiasi nesaugesnis. Pvz., kad ir toji galingoji jėga, kurią žmogus gavo suskaldęs atomą, šiandien labiau baugina žmoniją, negu džiugina ją. Šiandieninis žmogus nejučiomis tampa vergu mašinos, vergu savo sukurtos medžiagnės pažangos, vergu nesutvarkytų ir neapvaldytų savo aistrų.

Pati didžiausioji šiandieninio žmogaus pabaisa — perdaug vienašališka pažanga. Šiandien žmonija kenčia nuo daugybės negalavimų, nuo visokeriopų fizinių ir dvasinių ligų, nepajėgdama iš jų išsivaduoti, jomis nusikratyti. Reikia manyti, kol žmogus beatodairiškai sieks pažangos medžiaginėje plotmėje, tol naikinamosios galios nemažės, bet augs ir didės, silpnindamos ir naikindamos patį žmogų. Pusiausvyrai atstatyti reikalinga, kad žmogus bent lygiagrečiai pažangėtų ir dvasinėje plotmėje — dvasinių ir kultūrinių vertybių kūryboje. Laimingam gyvenimui užtikrinti dvasinių vertybių pažanga turėtų viršyti medžiaginę pažangą.

Šis uždavinys yra labai sunkus ir komplikuotas, nes dvasiniai laimėjimai kur kas yra sunkiau atsiekiami nei medžiaginiai. Pernelyg aišku, kad jie negali būti laimimi dėlto, kad apie tai suaugusiems kalbama, raginant juos susiprasti ir būti sąmoningais žmonėmis. Negana, kad daugelis, berods, supranta ir pritaria tai idėjai, bandydami pirma siekti dvasinių vertybių, bet gana dažnai pasijunta esą per silpni, nepajėgūs. Stokojant vientisumo ir stiprybės, dažnai ir geriausių norų žmogus suklumpa, nes neturi stipraus dvasinio pagrindo, į kurį galėtų tvirtai atsiremti.

Šitas pagrindas turi būti padedamas kūdikystės ir vaikystės amžiuje **paties vaiko.** Jeigu tas pagrindas nėra padedamas tuo laiku, tai visas žmogaus asmenybės pastatas yra ne kas kita, kaip namai ant smėlio. Štai, kodėl labai svarbu tuo laiku visu rūpestingumu padėti vaikui jo kūrybiniame darbe, nes nuo to priklausys, ko jis sieks ir kokį gyvenimą jis kurs, būdamas suaugęs.

Šitoje kūrybinėje gyvenimo eigoje, sąmoningumas vaidina svarbų vaidmenį, nes nuo jo vėliau priklausys sąmoningas nusivokimas apie socialines negeroves ir jų žalą. Taigi, norėdami jų išvengti, daugiau kreipkime dėmesį į mažųjų vaikų auklėjimą. Labiau gilinkimės į kūdikystės ir vaikystės paslaptis.

Sąmonėjimui reikalingos sąlygos

Visais laikais didieji socialinio gyvenimo reformatoriai bandė ir bando įsąmoninti žmones apie socialines blogybes, kurios ardo socialinio gyvenimo pagrindus. Taikos apaštalai visokiais būdais bando įsąmoninti žmoniją apie karo baisenybes apie jo nešamą blogį medžiaginiu ir dvasiniu požiūriais. Tačiau kiek žmonių tatai supranta ir ištikrųjų tampa sąmoningais? Tikrai nedaugelis. Ar nevertėtų šio fakto akivaizdoje pagalvoti: ar žmogus turi pakankamai išvystytą pajėgumą ir galią būti sąmoningu? Be to, ar mums kada nors yra dingtelėjusi mintis, kad sąmoningumo galia turi būti išvystyta kūdikystės ir vaikystės metu?

Nuotr. Vl. Juknevičiaus

Mieli tėveliai, kūdikio ir vaiko sąmoningumo galios išsiplėtojimas priklauso nuo jūsų supratimo, kaip svarbus yra šis reikalas. Jūsų rankose yra vaiko sąmonės atsiskleidimas ir jos plėtra. Jūs esate tie, kurie arba padedate natūraliai jūsų mylimo kūdikio sąmoningumui vystytis, arba jūs jį slopinate, arba ir visai užgniaužiate, patys to nenuvokdami.

Pirmoji sąlyga — normaliai sąmoningumo raidai — gilus tėvų supratimas arba bent tikėjimas, kad pačiame mažiausiame kūdikyje slypi sąmonėjimo galia. Tik tai galiai pradėti reikštis, plėtotis ir stiprėti yra reikalingos palankios sąlygos. Kad ir geriausia sėkla, neturėdama palankių sąlygų, niekada neišleis daigo. Kaip nuo sąlygų priklauso daigo sodrumas, augalo stiprumas, žiedo patrauklumas ir vaisiaus brandumas, taip lygiai nuo sąlygų priklauso kūdikio ir vaiko sąmonėjimo intensyvumas ir sąmoningumo laipsnis.

Antroji sąlyga — motinos atsidavimas ir pasišventimas vaiko ugdymui: fizinių ir dvasinių jo reikalų patenkinimui.

Trečioji sąlyga — rami, taikinga, graži ir tvarkinga namų atmosfera. Vaikų auklėjime ir jų sąmonėjimo

procese svarbiausią vaidmenį vaidina **tvarka**. Kur nėra tvarkos, ten nėra grožio, nė taikos. Pvz., kur motina neturi griežtos dienotvarkės — kada vaiką migdyti, valgydinti, maudyti ir t.t. — arba, kad ir turėdama, jos nesilaiko, ten kūdikio verksmas, įkyrus irzlumas ir gana dažnas klyksmas niekada nesibaigia. Tokiu būdu, vaiko sąmonės prasiskleidimas vyksta kančios, nepasitenkinimo ir neapykantos ženkle.

Ketvirtoji sąlyga vaiko sąmoningumui atsiskleisti — tai laisvas judesys ir galimybė stebėti aplinką. Didelis stabdys vaiko sąmonėjimo eigoje, kai kūdikis mėnesiais yra laikomas lovytėje, vežimėlyje arba ant rankų, arba įkalintas į kėdę su ratukais. Tai vis priemonės kūdikio sąmoningumui slopinti, o ne ugdyti. Turint galvoje, kad per judėsį vyksta sąmonėjimas, tai labai svarbu gana anksti pradėti kūdikį guldyti ant pilvuko. Tatai reikia daryti ne lovytėje ir ne ant stalo, bet ant grindų. Tokioje padėtyje vaikas yra daug laisvesnis daryti visokius judesius. Kniūbščią kūdiki laikyti tol, kol jis pradės nerimauti, rodyti nepasitenkinimą. Tai reikėtų daryti kasdieną ir kelis kartus per dieną. Tokiu būdu padedamas vaikas greičiau ims šliaužti, rėplioti ir vaikščioti. Tik, gink Dieve, neužkirskime jam šito kelio, kuris veda vaiką į sąmonėjimą, iš baimės, kad jis susiteps, reikės prausti ir pakeisti drabužėlius. Tik taip kantriai patarnaudama savo vaikui, motina spartins sąmonėjimo vyksmą. Švara yra svarbus dalykas, tačiau nepamirškime, kad vaiko sąmonėjimo vyksmas yra kur kas svarbesnis. Aukokime švarą sąskaiton greitesnio vaiko sąmonėjimo, bet neslopinkime sąmoningumo galios sąskaiton švaros.

Prievarta ir sąmoningumas

Šiandieninė mokykla, galima sakyti, neperdaugiausia rūpinasi mokinio sąmoningumo ugdymu. Nežiūrint į tai, kad per pastaruosius 60 metų vaiko psichologija, mokyklinė psichologija ir bendroji psichologija yra padariusios nuostabius šuolius, senoji auklėjimo samprata iš esmės nedaug tėra pasikeitusi.

Šiandien, kaip ir anksčiau, tik gal su dar didesniu uolumu, tebesistengiama į vaikų galvas "kimšti" žinias. Skirtumas tik toks, kad dabartinis psichologijos mokslas stengiasi palengvinti tą žinių "kimšimą" naujais būdais ir nauja mokymo technika.

Tačiau nereikėtų užmiršti, kol stengiamasi žinias ir mokslą vaikui įbrukti prievartiniu būdu, tol negali būti nė kalbos apie sąmoningumo ugdymą. Neįmanu yra sąmoningumą primesti iš viršaus: kalbomis, pamokymais, aiškinimais, įrodinėjimais. Tapti sąmoningu, įsigyti aiškų ko nors vaizdą ir supratimą, žmogus gali tik tam tikru griežtai aprėžtu laiku ir savo paties asmeniškomis pastangomis. Tas laikas, kaip jau minėjau, tai kūdikystės ir vaikystės amžius.

(Bus daugiau)

• ŠEIMA IR MOKYKLA

VASARIO 16 GIMNAZIJOS ŠVENTINIMO IŠKILMĖS

Balandžio 11 d. Vasario 16 Gimnazijoje Huettenfelde įvyko naujo pastato pašventinimas ir įkurtuvės. Iškilmėse dalyvavo apie 200 lietuvių, buvo atvykusių iš tolimų šiaurės Vokietijos vietovių (Lebensted, Hamburg). Pastatą pašventino Europos lietuvių vyskupas Pr. Brazys, MIC, iškilmėse dalyvavo Baden — Wuerttembergo valdžios atstovas S. Schwartz ir Bonos pabėgėlių ministerijos atstovas M. Lueder. Iškilmingame akte, be minėtų augštųjų svečių, buvo visa eilė kalbų ir sveikinimų bei meno dalis. Tą dieną rytą vietos bažnyčioje įvyko iškilmingos pamaldos, kurias laikė vyskupas Pr. Brazys. Gimnazijos pastato pašventinimo iškilmes plačiai aprašė ir vaizdais iliustravo visa eilė vokiečių dienraščių.

Laikraščių antraštės: "Lietuvių sapnas virto tikrove", "Iš senų barakų į naujuosius gražius rūmus", "Didelis įvykis lietuvių bendruomenei" ir pan. Straipsniuose atpasakotos kalbėjusių kalbos, įdėtos vysk. Pr. Brazio, Baden - Wuerttembergo valdžios atstovo S. Schwarz ir kt. nuotraukos. "Darmstaedter Echo" balandžio 13 d. laidoje pažymėjo, kad Vasario 16 gimnazija iki šiol išleidusi 56 abiturientus. Iš jų dalis jau baigusi augštuosius mokslus — septyni yra gydytojais Vak. Vokietijoje, keturi —dimplomuoti inžinieriai, vienas diplomuotas chemikas, vienas katalikų kunigas ir trys mokytojai. Esą gimnaziją lankė ir vienas vokietis, jis išmokes lietuviškai, gavęs brandos atestatą ir dabar yra mokytoju Vak. Vokietijoje. Spauda nurodė į S. Schwarz žodžius: jei lietuviai išeiviai ir toliau reikš idealizmą, pasiaukojimą, tai vokiečiai juos remsią ir ateityje.

PAGREITINTAS MOKYKLOS KURSO IŠĖJIMAS

Per kiek laiko moksleivis turėtų baigti mokyklą? Šis klausimas yra plačiai diskutuojamas kanadiškuose auklėjimo sluogsniuose, tačiau daugelis tėvų iki šiol nežino, kas yra pagreitintas kurso išėjimas, angliškai vadinamas **acceleration.** Štai kaip šį dalyką bando išnagrinėti Kanados spauda.

1958 m. rudenį grupė jaunuolių, susidedanti iš 431 berniukų ir mergaičių, kurių amžius buvo virš 13-kos metų, pradėjo bandymą vidurinėse Toronto mokyklose. Buvo norima nustatyti, ar gabūs, sveiki ir skatinami vaikai gali sėkmingai baigti Ontario 5 metų vidurinės mokyklos kursą per 4 metus.

Tie, kurie šį bandymą išlaikė, buvo toliau tiriami, kaip ir daugelis kitų jaunuolių, "išgyvenusių" kitokius planus įvairiose Kanados vietose. Nors šis bandymas išeiti trijų metų kursą per du metus, ar keturių metų per tris yra karštai ginčijamas šių dienų švietime, visi bandymai vedė prie bendros išvados: pagreitintas kursas, atrodo, nekenkia vaikams, kurie yra pakankamai gabūs ir užtenkamai darbštūs jį išeiti.

Problema yra tame, kad nevisiems pasiseka jį išvežti. Trečdalis iš 431 bandomų vaikų nesugebėjo to padaryti, ir jie tapo užmiršti. Nors daug yra rašoma apie tuos, kurie šį kursą sėkmingai baigė, niekas iki šiol nekreipė dėmesio į tuos, kurie pakely sugriuvo. Niekas nežino, ką reiškia vaikui būti išskirtam iš tarpo draugų, atžymėtų gabiųjų vardu, ką reiškia būti vienam iš tų, į kuriuos kreipiamas ypatingas dėmesys, ir staiga pasijusti atmestu, nesugebančiu.

Žmonės, kurie rūpinasi švietimu ir auklėjimu, supranta šį pavojų. Parinkdami kandidatus, jie stengiasi būti ypatingai atsargūs ir bando parinkti tokius, kuriems pagreitintas kursas nesužalotų jų asmenybės.

Daugelis tėvų dar aiškiai nežino, ką reiškia pagreitintas kursas. Jie maišo ji su "šokimu" per klasę, kas buvo dažnai praktikuojama anksčiau,

bet šiandien nelaikoma geru dalyku. Joks save gerbiąs mokyklos vedėjas nenorės prisipažinti, kad jis leidžia mokiniam "šokti" per klasę, tačiau tas dar yra daroma, ir dažnai vien dėl to, kad norima sulyginti vaikų skaičių klasėse. Jei, pavyzdžiui, trečiame skyriuje rugsėjo mėnesį buvo 35 vaikai, o ketvirtame tik 30, trečio skyriaus mokytojas pradeda reikšti nepasitenkinimą, nes jis jaučiasi labiau apkrautas darbu, negu ketvirtojo skyriaus mokytojas. Jam nuraminti, vedėjas gali parinkti du geriausius trečio skyriaus mokinius ir pasiųsti juos į ketvirtą skyrių, tuo išlygindamas mokinių skaičių abiejose klasėse ir patenkindamas trečio skyriaus mokytoją, gal būt, tų dviejų vaikų sąskaiton.

Ar tėvai tam priešinasi? Beveik niekada. Sugebėjimas "peršokti" klasę yra vaiko pranašumo pažymis, reikšmingas tėvam, nes jų pačių svara visuomenėj pakyla per jų vaiko sugebėjimą. Jei vaikas vėliau gyvenime turi sunkumų su trumpmenomis, arba iki gyvenimo pabaigos nežino kai kurių istorinių faktų, spraga gali būt jo "peršoktame skyriuje. Pagreitinto kurso vaikas, priešingai, išeina visą kursą kaip ir kiti mokiniai, tik jis atlieka tai per trumpesnį laiką. Jo žinojime gal bus mažų trūkumų, bet tai geriau, negu praleistas visų metų kursas.

Daugelis gabių vaikų, atrodo, sugeba pagauti žinias, kurias jie prarado, ir susilygina su kitais. Jie gali netgi geriau pasireikšti, ypač jei jie nešoko, o išėjo pagreitintą kursą. Tokių mokinių tyrinėjimai Leaside, Ont. gimnazijoje parodė, kad iš 839 mokinių trečdalis buvo išėję pagreitintą kursą prieš patekdami į gimnaziją. Pusė iš jų turėjo pažymius 70% ir daugiau; antras trečdalis virš 60%. Bet vieno iš penkių pažymiai buvo tokie menki, kad vargu, ar jie iš viso kada gimnaziją baigs. Kodėl taip atsitinka? Priežastis surasti nėra sunku. Pirma pažiūrėkime kaip vaikai parenkami pagreitintam kursui.

Parenkant vaikus, dėmesys nekreipiamas vien tik į gabumus. Kai kurie atrinktieji, kurie "krenta", yra protingesni už tuos, kurie ištveria. Mokinys turi pats norėti būti atrinktųjų klasėje ir turi turėti gerą priežastį tam norėjimui. Tam yra daug priežasčių, bet nemaža ir blogų. Viena iš blogiausių yra tėvų troškimas pakilti visuomenės akyse, apie ką vienas iš mokyklos vedėjų šitaip pareiškia: "Pagreitinimas tapo socialia būtenybe kai kuriems tėvams. Ambicingų tėvų patenkinimas nėra užtenkama priežastis vaikui norėti eiti pagreitintą kursą Taip pat neužtenkama priežastis būtų mokinio noras įtikti vedėjui, kuris bandys vaiką perkelti į augštesnį skyrių vien tam, kad galėtų sulyginti atrinktųjų grupės skaičių su kitų klasių mokinių skaičiumi dėl administracinio patogumo". "Daug geriau yra nepastebėti keletos mokinių, kurie galėtų būti perkelti, negu prijungti prie klasės didelį skaičių tokių, kurie nesugabėtų išeiti pagreitinto kurso" —perspėja mokytojas, tyręs grupę, kurioje vienas trečdalis "krito" egzaminų metu.

Mokinys, kuris nori sėkmingai baigti pagreitintą kursą, tam tikslui turi skirti visas savo pastangas. Jis turi sunkiau dirbti mokykloje ir daugiau laiko skirti namų darbams tada, kai jo tėvai, broliai ir draugai, einą paprastą kursą, gali lengviau atsikvėpti. Jis, gal būt, turės atsisakyti kūno kultūros ir meno pamokų ir, gal būt, turės paviršutiniškiau paruošti kitas pamokas. Jis gal turės atsisakyti klasės seniūno vietos, negalės dalyvauti vaidinimuose, ar sporto komandose. Įstojęs į universitetą, jis pasijus metais ar dviem jaunesnis, metais ar dviem mažiau fiziniai ir emociniai subrendęs už savo draugus. Tuo pat metu jis gal būt baigs mokslus augštesniais pažymiais ir tęs studijas toliau, siekdamas doktorato.

Jaunuolis, būdamas atrinktoje klasėje, jaučiasi kažkaip išskirtas iš visos mokyklos, net jei jis ir gerai jaučiasi savo klasėje. Iš tiesų, studijos parodo, kad toks išskyrimo jausmas yra bereikalingas, nes mokinių visuma neatmeta gabių vaikų. Tie gabieji tačiau jaučiasi skirtingi negu visi, ir čia gali glūdėti nervinio sukrikimo pradai.

Vaikų perkėlimas vidurinėse mokyklose dar tebėra labai ginčytinas dėl kelių priežasčių. Viena Britų Kolumbijos mokykla, kuri darė bandymą su 36 vaikais 1956-57 metais, nutraukė jį po pirmų metų. Viena iš 11-kos mokyklų Toronte, dariusių bandymą išeiti 4-rių metų kursą per 3 metus, taip pat atsisakė tęsti jį po pirmų metų. Tos mokyklos vedėjas dabar visiškai priešingas panašiems bandymams, jis netgi vadina juos pavojingais. Jo patyrimu, mokiniai, parinkti specialiai klasei, jau buvo buvę atrinkti pradinėje mokykloje. Dėl to jie yra dviem metais perjauni savo klasėj. Perkėlimas nepalieka laiko praturtinti jų studijoms, ar neduoda laiko išmokti specialių dalykų, be to suvaržo jų veikimą mokykloje ar už jos ribų. Anot jo, nieks neatsiekiama tuo, kad vaikas pradeda universitetą metais ar dviem ankščiau.

Visai kitą nuomonę pareiškia kitos Toronto vidurinės mokyklos vedėjas, kuris pagreitintą kursą skaito reikalingu stiprios dvasios, subrendusiems, gabiems jaunuoliams. Jis sakosi gerai atrenkąs mokinius, prieš leisdamas jiems imti minėtą kursą. Pereitą rudenį jis priėmęs 4-ris iš siūlomų 25 mokinių ir nė vienas iš jų nebuvęs nepaprastų gabumų. Pirmi du buvę normalių gabumų, bet buvę perkelti, nes buvo vyresnio amžiaus, negu jų klasės mokiniai. Vienas buvęs imigrantų vaikas, atsilikęs nuo kitų savo amžiaus vaikų dėl anglų kalbos nemokėjimo, antras, praradęs laiką dėl ligos. Kiti du mokiniai buvę virš vidutinių gabumų ir rodę didelį subrendimą. Šitas mokytojas pavyzdžiu rodo Ireną Stoiko, 18-kos metų lenkų-vokiečių kilmės mergaitę, kuri išėjo 5-kių metų kursą per 4-ris metus, buvo mokinių valdybos narys, laimėjo kelias viešo kalbėjimo varžybas, gavo virš 90% pažymį iš devynių tryliktosios klasės dalykų, laimėjo keturias stipendijas ir dabar studijuoja Toronto universitete. Pagal jį, ta mergaitė niekad nebūtų tiek pasiekusi, jei ji nebūtų buvusi perkelta. Ji būtų nuobodžiavusi ir tikriausiai praradusi domėjimąsi mokykla. Šito mokytojo nuomonę paremia tyrinėtojai 1958 metų pagreitinto kurso, kuris davęs patenkinamus rezultatus. Tikrai, atrodo, būtų laiko ir pinigų gaišinimas ištęsti per keturis metus tai, kas gali būti išeita per tris.

Tačiau ne visiems tai pasiseka. Vienas Scarboro, Ont. vidurinės mokyklos mokinys, kuris "krito" per baigiamuosius egzaminus sakosi: "Aš dirbau labai daug 9, 10 ir 11-je klasėje, tada nustojau. Vietoj dirbęs, aš įsijungiau į klubus, ėjau į šokius ir dariau viską, ko iki šiol turėjau atsisa-

kyti, ir mano pažymiai ėmė kristi. 12-tame skyriuje aš likau antriems metams. Aš taip pat turėjau kartoti 13-tą klasę, kad pakelčiau pažymius, norėdamas patekti į universitetą. Jei aš nebūčiau ėmęs pagreitinto kurso, aš gal būčiau išėjęs gimnaziją per 5-kis metus, vietoj 6-šių. Jo motina su tuo sutinka. Ji sakosi niekad neleistų savo kitiems vaikams to pergyventi.

Tas pareina tačiau nuo mokinio. Minėta Irena sakosi, jog jai nereikėję per daug sunkiai dirbti, išskyrus šešias savaites vasaros kurso, per kurias ji išėjo dešimtą klasę. Tada jai reikėję ruošti pamokas apie tris valandas, penkias dienas savaitėje, bet per tai ji išmokusi dirbti.

Ar yra priežasčių neleisti vaikui imti pagreitinto kurso, jei jis tam pribrendęs? 1960 metų Ontario karališkoji švietimo komisija pasiūlė kurso praplėtimą, vietoj pagreitinimo. Mokiniai, kurių gabumai leidžia jiems lengvai įveikti normalų kursą, laimi daugiau, jei turi galimybės išmokti daugiau dalykų, būdami gimnazijoje, negu kad ją greičiau baigdami. Šis metodas buvo bandomas Harbordo vidurinėje mokykloje su mokiniais, baigusiais pereitą pavasarį. Jie ėmė penkių metų kursą, bet dirbo greičiau ir rašė baigiamuosius egzaminus iš šešių dalykų, dar būdami 12-je klasėje. Būdami 13-je klasėje, jie rašė kitus devynis egzaminus. Ne vienas iš jų neišlaikė visų penkiolikos dalykų, bet du gavo diplomus su keturiolika dalykų. Didesnis dalykų skaičius ne tik praturtina mokinio žinojimą, bet suteikia jam didesnių galimybių ateity. Šitas bandymas turėjo nemažą pasisekimą, ir daugelis mokyklų bando atrasti dar naujoviškesnius būdus gabiems vaikams mokyti. Saskatoon mokyklose vaikai pagreitintu tempu išeina pirmų trijų metų gimnazijos kursą ir tada ima praplėstą kursą. Hamiltone kursas yra padalytas dalimis, ir mokinys, išėjęs vieną dalį greičiu, kuriuo jis pats sugeba, ima kitą. Kai kuriose Montrealio mokyklose mokiniai, skambučiui suskambėjus, eina į kambarius, kuriuose, nežiūrint amžiaus ar klasės, susirenka visi to pačio sugebėjimo skaityti ir praleidžia ten valandą priežiūroje mokytojos, kuri turi daugiau galimybės duoti paaiškinimus vienodo lygio vaikams, negu bandydama dirbti su trim ar keturiais skirtingais lygiais vienoje klasėje. Forest Hill, turtingame Toronto priemiesty, kur trečdalis visų mokinių yra pagreitinto kurso studentai, mokyklos bando visai panaikinti klasių sistemą pirmų trečių metų bėgyje.

Tų visų bandymų siekimas yra individualus mokymas, perorganizavimas mokylos taip, kad mokslas nebūtų per lengvas gabiam ir per sunkus silpnam mokiniui. Auklėtojai jau pramato dieną, maždaug penkių-dešimties metų laikotarpy, kada pagreitintas kursas nustos reikšmės. Kiekvieno mokinio pažangumas bus nustatytas computorium ir jo imamų dalykų lentelė peržiūrima bent sykį savaitėje. Tam laikui atėjus, kiekvienas mokinys eis į priekį pagal savo paties sugebėjimą, ir tikimasi, kad bus išvengta tragedijos, kurią išgyvena mokiniai, nepajėgią išvežti pagreitinto kurso.

E.K.

Jaunimas Don Bosco tėviškėje

MIELAS TAUTIETI, BRANGI TAUTIETE,

Liepos 20 dieną lietuvškasis jaunimo židinys Castelnuove, Italijoj, įžengė į savo 14-tuosius gyvavimo metus tremtyje. Šia proga brangiosios Tėvynės ir tautinio atžalyno vardu gili pagarba ir nuoširdi padėka tautinėms institucijoms, organizacijoms ir kiekvienam Tautiečiui, vienu ar kitu būdu padėjusiam šiai lietuviškai mokyklai lig šiol išsilaikyti svetimoj, nors ir labai gražioj, padangėj.

Kol jaunimo yra, tauta dar nemirusi — ją gal tik reikia slaugyti. Lietuviškojo jaunimo dar yra ir senoj Europoj, tik reikia jį gydyti nuo nutautimo. Šiemet ir pas mus jaunimas žymiai padidėjęs, nors patalpos nedidelės ir negali talpint daugiau kaip 60 berniukų. Tad vis dažniau pasigirsta balsų — ir jau gana autoritetingų siūlančių ar kviečiančių persikelti į katalikybės centrą — Romą ir ten galimai daugiau atsidėt jaunųjų kandidatų į dvasiškius ugdymui. Šis reikalas aiškus visiems. Ir kitos tautinės grupės (kaip ukrainai, slovakai ir kt.) mums jau gali šiuo atžvilgiu būti pavyzdžiu. Nes jei tikime savo tautos prisikėlimu, turim ypatingai rūpintis josios dvasiniu atstatymu.

Tačiau šiam tikslui mums dar nėra konkrečų sąlygų, todėl dar lieka rūpintis senais reikalais. Tad leiskit su Jumis tuoj pasidalinti mus slegiančiais rūpesčiais. Paskutiniais metais moksleivių skaičius pas mus padidėjo, gi tuo tarpu nepadidėjo bendradarbių skaičius. Priešingai, šie pastarieji vis trupa iš rėmėjų sąrašo, ar tai paties gyvenimo išbraukti, ar iš nuovargio patys išsibraukdami. Gi tuo tarpu Italijoj pragyvenimas šiuo paskutiniuoju metu žymiai pabrango. Iš viso to susidaro nemaži rūpesčiai vien tik iš finansinio taško. Tik "kasdienei duonai", skaitant pusantro dolerio dienai, vienam berniukui metams reikia 540 dolerių; gi su 60 berniukų prieinama prie bauginančios sumos — 32.000 dolerių! O kur kiti mokyklos ir bendrabučio reikalai, kaip knygos, reikiamos pedagoginės priemonės, apšvietimas, apšildymas, apskalbimas, namų remontas ir kiti sklandaus šeimyninio sugyvenimo reikalavimai?! Pati įstaiga jokių pajamų neturi ir jokia organizacija ja nesirūpina. Ji turi išsilaikyti vien tik iš tautiečių dosnumo.

Nors 'ubagauti', ypač gi dabar, kai šalpos telkimas tampa kasdien sunkesnis, niekam nemalonu, vistik mūsų buvęs Kinijos misionierius, kun. Petras Urbaitis, pasitikėdamas Dievo ir gerų tautiečių pagalba, sutiko dar prieš mokslo metų pabaigą vykti iš naujo pas Jus pašalpos maldauti.

Jis be abejo reikalingas Jūsų tautinio jautrumo ir konkrečios talkos. Tad Jūsų labai prašau jam palengvinti šią sunkią naštą, kurią prisiėmė vien tik iš meilės lietuviškam jaunimui.

Jei leidžiate, norėčiau dar sugestionuoti vieną kitą bendradarbiavimo būdą: suruošti kokią šalpos arbatėlę, suvesti į pažinti su daugiau galinčiais padėti, pagelbėti misionieriui susisiekimo priemonėmis, prisiimti išplatinti vieną kitą lietuvišką knygą... Kiti panašiam reikalui moka panaudoti kad ir krikštynas, vestuves ar net laidotuves...

Iš anksto dėkoju ypač didžiai gerbiamiems Klebonams, Organizacijų Pirmininkams ir kitiems organizuotiems bei pavieniams Tautiečiams už pritarimą ir lietuvišką krikščionišką talką.

Jūsų Kristuje **Kun. Pr. Gavėnas,**
Lietuvių Saleziečių Įstaigos
Direktorius.

Aukas siųsti šiuo adresu: Rev. P. Urbaitis 2421 W. 45th Street, Chicago, Ill. 60632.

LADY BIRD JOHNSON

Kiekviena Baltųjų Rūmų Ponia palieka skirtingus pėdsakus istorijoje. Pavyzdžiui, John Adams žmona džiaudavo baltinius Baltųjų Rūmų rytinėj salėj, tačiau besilankančius svečius priimdavo iškilmingai sėdėdama augštoje, į karališką sostą panašioje, kėdėje. Ponia Grant buvo laikoma labai prašmatnia ir stilinga. Ida McKniley, silpnos sveikatos, dažnai alpdavo, labai retai dalyvaudavo viešuose parengimuose ir savo gyvenimą Batuose Rūmuose praleido siuvinėdama. Tafto žmona dalyvaudavo kiekviename kabineto posėdy ir buvo kaltinama didele įtaka politikoje. Bet ji teisinosi turinti lydėti savo vyrą, kad jis neužmigtų posėdžiuose. Edith Wilson buvo vadinama "veikiančiuoju prezidentu", nes tik ji ir prezidento gydytojas galėjo lankyti ir, be abejo, turėti įtakos sergančiam širdimi prezidentui. Eleonora Roosevelt sukūrė, pilna prasme, atskirą prezidentienės instituciją. Ben Truman nemėgo viešumos, taip pat ir ponia Eisenhower dalyvaudavo tiek, kiek buvo reikalinga. Ji atliko savo pareigas, kaip gracinga generolo žmona, bet pasitraukdavo į privatų gyvenimą, kai tik buvo įmanoma. Jos pasekėja Jaqueline Kennedy sušvito, kaip žvaigždė Pirmosios Ponios vaidmeny. Ji buvo išsilavinusi, stilinga, žavi ir įnešė daug šilumos ir šviežio vėjo į Baltuosius Rūmus. Po jos sekusiai Lady Bird Johnson nebuvo lengva. Tačiau Lady Bird turi savo skirtingą stilių. Ji yra, pagal vieną pietietę žurnalistę, įkūnyta amerikonė. Ji sudaro neblogai atrodančios, tvarkingos, malonios, visada užimtos, priemiesčio motinos įspūdį. Ji yra išsilavinusi, puikios laikysenos ir nepaprastai disciplinuota. Ponia gimė 1912 m. gruodžio 22 d., Karnack miestelyje, Teksas provincijoje, prekybininko Taylor šeimoje. Jos tikrasis vardas yra Claudia Alta Taylor. Kai ji buvo dviejų metų, jos negrė auklė praminė ją Lady Bird (Dievo karvytė). Tas vardas taip prigijo, kad retas amerikonas pavadintų ją Claudia. Lady Bird motina buvo kilusi iš aristokratiškos Alabamos šeimos, labai mėgo muziką, buvo palanki negrams, net anais laikais kviesdavo juos į svečius ir buvo laikoma keistuole. Tėvas tuo tarpu pasižymėjo biznieriškais gabumais, pinigo meile ir šykštumu. Iš tėvo, turbūt, ir Lady Bird paveldėjo finansinius gabumus. Ji yra milijoninės vertės Austino radio stoties savininkė.

Lady Bird motina anksti mirė ir jos auklėjimu rūpinosi netekėjusi jos motinos sesuo. Teta auklėjo ją labai griežtai. Lady Bird jaunystėje buvo labai nedrąsi. Tik bebaigianti universitetą, ji išmoko šokti ir lankyti pasilinksminimus. Per vienus šokius ji susitiko Texas Demokratinio senatoriaus sekretorių Lyndon Johnson. Lyndonui ji taip patiko, kad jis pasipiršo ir po dviejų mėnesių jie vedė. Nors Lady Bird visada svajojo turėti ramų paprastą gyvenimą, ji greitai prisitaikė prie judraus ir dažnai netikėtinumų pilno Lyndono gyvenimo būdo. Ji visiškai pasišventusi savo vyrui ir dviem dukterim. Jau 1937 metais, kai Johnson dalyvavo pirmuose kongresmano rinkimuose, ji paaukojo savo dešimties tūkstančių palikimą sekmingai kampanijai. Nuo to laiko ji dalyvauja visose rinkiminėse kampanijose. 1960 metais per 71 dieną Lady Bird apkeliavo 35 tūkstančius mylių. Ji stengiasi visur dalyvauti, kur tik ją pareigos šaukia. Viena jos artimųjų draugių pareiškė, kad "Lady Bird būtų tik pusiau gyva, jei nedalyvautų politikoje".

E. Kairienė

Dail. A. Vitkauskaitė - Merker dėsto peizažinę tapybą Ridgewood meno mokykloje. Be darbo mokykloje dailininkė gausiai dalyvauja įvairiose parodose. Nepriklausomybės šventės proga New Yorke buvo surengusi lietuviškos tematikos parodą, apie kurią labai palankiai atsiliepė kritikai. Jos darbai buvo išstatyti parodose, reprezentuojančiose JAV menininkus, Italijoje ir Prancūzijoje. Dažnai dalyvauja parodose New Yorke ir kitose vietovėse. Dailininkė gyvena Teaneck, New Yorko priemiestyje, kur turi savo studiją.

M. Gimbutienė, dr. archeologė, šią vasarą praleido Europoje. Buvo siųsta UCLA universiteto rinkti medžiagą steigiamam Primityvinio meno muziejui. Aplankė įvairias archeologinių kasinėjimų vietoves ir muziejus.

ANTANINĄ GUSTAITYTĘ - ŠALČIUVIENĘ PRISIMINUS

K. PAŽĖRAITĖ

Rodos, taip neseniai, o vis dėlto, tai buvo prieš 28 metus, suskambėjo telefonas ir pasigirdo malonus moteriškas balsas:

— Labas vakaras. Kalba Šalčiuvienė. Gal sutiktum atsilankyti jaunesniųjų moterų rašytojų arbatėlėn, mano namuose?

Mielai sutikau.

Ir štai, moderniškai įrengtame ponų Šalčių bute, susirinko būrelis rašytojų, juodomis išeiginėmis suknelėmis ir skrybėlaitėmis pasipuošiusios. Šeimininkė, draugiškai visas pakalbindama bei vaišindama įmantriais sumuštiniais, paaiškina viešnioms:

— Kaip žinot, kolegės, pas Sofiją Čiurlionienę susispietė viena grupė rašytojų, o aš norėčiau, kad pas mane reguliariai rinktųsi kita grupė, būtent, jūs, jaunesnės mano kolegės. Čia skaitysim savo kūrinius ir juos nagrinėsim.

Mes, žinoma, mielai sutikom, dėkodamos.

Kaip atsiminimų atgamintame filme, aiškiai matau malonų rašytojos Antaninos Gustaitytės — Šalčiuvienės veidą, kurio nebeteks jau šiame pasaulyje pamatyti, nes prieš keleris metus šios rašytojos žemiška gyvybė užgęso. Ji nukeliavo Anapus, nebepajėgdama ilgam likti žemėje atskirta nuo savo mylimo vyro prof. dr. Petro Šalčiaus ir nuo vaikų. Mirė staiga Kaune 1958 m. rugsėjo 23 d., vos praėjus 4 mėn. nuo vyro mirties. Prieš pat mirtį dar tikėjosi pamatyti savo vaikus dr. Giedrę Sidrienę ir žurnalistą Algimantą, atsidūrusius Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kurie rūpinosi motinos atsigabenimu Amerikon, bet, deja, nebeteko jai nė jų išvysti, nė savo skaitlingų vaikaičių, nė seserų.

Antanina Gustaitytė — Šalčiuvienė gimė prieš 72 metus Rutkiškėse. Jos tėvai Kazimieras ir Z. Zieniūtė Gustaičiai buvo apsišvietę stambūs ūkininkai. Baigusi gimnaziją Kaune ir Augštuosius Pedagoginius Kursus Maskvoje, ji 1918 - 1919 m. dėstė Vilniaus, o vėliau Kauno gimnazijoj geografiją ir gamtamokslį.

Būdama patrijotė ir Dievo apdovanota gabumais, A. G. - Šalčiuvienė nepasitenkino vien mokytojos darbu. Jos veikla šakota. Kaip visuomenininkė, ji aktyviai dirbo Abolicionistų draugijoj, vienerius metus redaguodama Lietuvos Abolicionistą. 1937 m. ji buvo išrinkta tarptautinės Baigusių Augštąjį Mokslą Moterų Draugijos skyriaus Lietuvoj pirmininke, atstovaudama lietuves tarptautiniuose kongresuose. Buvo ilgametė Lietuvių Rašytojų Draugijos narė.

Bet daugiausia savo energijos ir darbo ji buvo įdėjusi kūrybinin literatūros darban ir yra daugiausia žinoma, kaip rašytoja.

Jau 1911 metais, savo dėdės poeto kun. dr. Motiejaus Gustaičio skatinama, ji pradėjo rašinėti į Šaltinį Seinuose. Vėliau pasirodė jos rašiniai Ateity, Sandaroj, Lietuvos Aide, Talkoj, Naujojoj Romuvoj. Ir pasirodė knygų rinkoje visa eilė A. Gustaitytės - Šalčiuvienės knygų. Būtent, romanai: Laiko Laiptai, Vingiai, Juozukas, Voras, Apysaka jaunimui, Už Jūrių Marių, novelių rinkinys Dvejopa Meilė. Yra parašiusi dramas: Sofija Vytautaitė (ji buvo ruošiama pastatyti Kauno Dramos Teatre, bet sutrukdė bolševikų okupacija), Akla Meilė - ne laimė, Į Sibirą ir kt. 1941 m. buvo pradėjusi rašyti 4 tomų memuarines lietuviškojo kaimo apybraižas: Pirmosios Kregždės, Sukilimo Sukūriuos, Baudžiauninko Sūnus ir Laiko Laiptai (nauja pataisyta laida), norėdama atvaizduoti Lietuvos gyvenimą nuo 1861 iki 1918 metų.

Šalia beletristinių kūrinių A. G. - Šalčiuvienė išleido geografijos vadovėlius mokyklai.

Liūdna darosi, kai miršta motina ant svetimų rankų ir kai miršta kūrėja, neišsakiusi visko, ką yra užsibrėžusi pateikti visuomenei bei savo mylimai Tėvynei.

MARIJA PEČKAUSKAITĖ-ŠATRIJOS RAGANA
1878 — 1930

J. Narūnė

KAIP SAULĖ

Tu didis atėjai pasaulin...

Galingą meilę Lietuvai

Nešei širdy, lyg saulę!

Švytėjai!

Kai takais tavais

Jaunųjų gretos ėjo.

Ak, kokią meilę tu nešei

Tėvynei mylimai!

Aukomis ir kančia — tik jai vienai...

PAMINKLO PAŠVENTINIMAS

Šv. Kazimiero kapinėse iškilmingai buvo pašventintas profesoriaus dr. Kazio Pakšto paminklas, kurio projektą sukūrė arch. Jonas Mulokas, atsisakęs nuo atlyginimo. Paminklas pastatytas Ateitininkų Sendraugių Centro Valdybos specialaus komiteto rūpesčiu, kurio iniciatorius ir pirmininkas yra inž. Jurgis Mikaila. Šventinimo apeigas atliko vysk. Pranas Brazys ir pasakė gilių minčių kalbą, išryškindamas velionies darbą ir pasiaukojimą visuomenės reikalams.

Ateitininkų Sendraugių vardu gyvu ir jautriu žodžiu inž. J. Mikaila padėkojo vysk. Pr. Braziui, arch. J. Mulokui, inž. Tumosai ir visiems, kurie prisidėjo savo auka prie paminklo statymo.

Galingai nuskambėjo "Marija, Marija" ir himnas mūsų lietuviškose kapinėse. Giesmes vedė mūsų nepamainomas visuomenininkas prof. Vitkus. Po iškilmių dalyviai susirinko jaukioje Stasės ir inž. Antano Tumosų rezidencijoje, kur vaišingi šeimininkai paruošė svečiams šaunius pietus.

J. Nr.

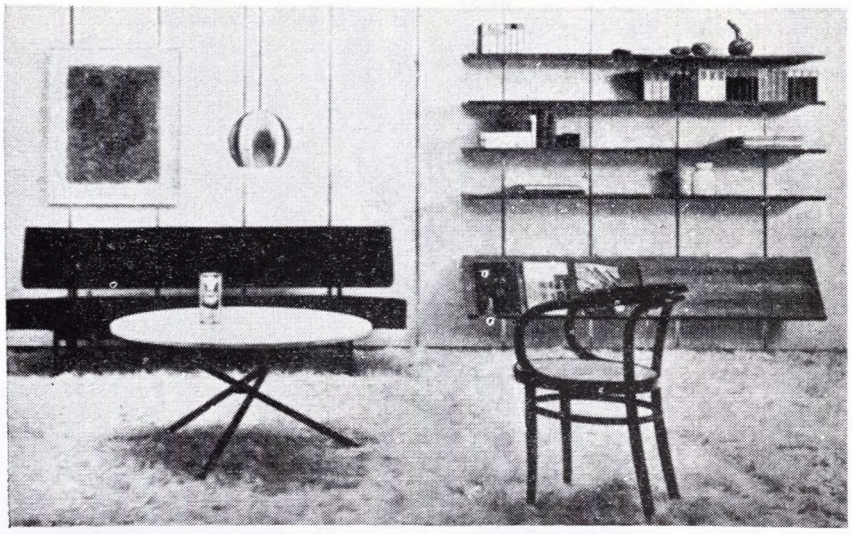

BUTO DEKORAVIMAS

Buto dekoravimas ir baldų parinkimas dažnai lieka mūsų gyvenime vienintelė meninė kūryba. Buto apstatymas pasako daug apie jo šeimininkus: jų skonį, charakterį, išsilavinimą, vulgarumą, pretenzją, prabangą ar vargą.

Grožio pajautimas yra grynai asmeniškas pergyvenimas, negalima apibrėžti, kas tikrai gražu. Bėgant laikui, keičiasi ir dekoravimo idėjos. Modernaus dekoravimo pagrindinis bruožas — paprastumas, pagrindinės charakteristikos:

1 Paskirų baldų derinimas, bendra kompozicija svarbiausia. Paskiri baldai neturi išsiskirti iš bendros schemos.

2. Tendencija į žemumą. Žemos linijos jaukesnės, duoda polsio efektą. Svarbu erdvė, kambarys neturi būti prigrūstas baldų.

3. Medis yra paliekamas natūraliame stovy, vengiant blizgėjimo ir šlifavimo.

4. Kreipiamas dėmesys į medžiagą: medį, metalą, audinius minkštiems baldams ir t.t.

5. Vengiama groteskiškų linijų.

6. Baldai patogūs naudojimui ir lengvai užlaikomi.

Baldų gamybai naudojami du pagrindiniai medžio tipai: solidus medis ir vadinamas "veneer", sulipintas iš plonų medžio sluogsnių. Solidaus medžio baldai sunkesni, brangesni, lengviau atnaujinami. Geriausi, daugiausiai naudojami "teak" ir "walnut" baldai. Perkant reikia atkreipti dėmesį, ar baldai tikrai padaryti iš minėto medžio, ar tik prastas medis yra panašiai išbaigtas. Geriems baldams dažniausiai naudojamas "oil" išbaigimas, kuris nesusibraižo ir yra lengviau atnaujinamas. Lakavimo būdas yra patvaresnis skysčių dėmėms ir karščiui, bet greičiau susibraižo ir atnaujinant reikia nuimti visą paviršių. Geresnės rūšies baldai turi būti sutvirtinti šriubais ir suklijuoti.

Perkant minkštus baldus ypatingą dėmesį reikia kreipti į medžiagą, kuri turi būti stipri, tankiai austa iš suktų siūlų. Taip vadinamos "pile" medžiagos yra patvarios, bet renka dulkes ir gali veltis. Vilna ir nylonas yra patvariausios, taip pat rekomenduotini mišiniai, kur tos medžiagos vyrauja. Įvelkamos, nuimamos baldų pagalvės rodo gerą kokybę. Valant tokias pagalves, geriau jų užvalkčius nenuimti. Mažų proporcijų, ryškių spalvų, lengvi, skandinaviško stiliaus baldai populiariausi ir geriausiai tinka naujos statybos namuose

Dekoratyvūs objektai namuose: paveikslai, skulptūros, vazos, peleninės ir kt. yra asmeniška savininko išraiška, kaip ir nešiojami papuošalai yra intymesni, nei patys rūbai.

Paveikslai — vienas pagrindinių kambario papuošimų. Neseniai kabinti paveikslus ant sienų buvo būtinybė. Šiandien paveikslai kabinami dėl jų pačių vertės, ne dėl tuščių sienų baimės. Paveikslas neturėtų būti taikomas prie bendros kambarių schemos, bet gali tarnauti kaip bazė dekoravimo schemai. Pritaikinta vaza, lempa ar kitas dekoratyvus objektas gali sudaryti paveikslui gerą kompoziciją. Modernūs paveikslai įrėminami paprastai rėmui parenkant šalutinę paveikslo spalvą. Grupiniai smulkūs paveikslai turėtų būti panašiai įrėminami. Paveikslų pakabinimo aukštumas — jautrus klausimas, nepriimta kabinti aukščiau, kaip akių linija.

Be abejo, kambarys be jokių ornamentų būtų plikas ir blankus, bet perdėtas jų išrikiavimas nepatartinas; daugybės smulkių bereikalingų dekoracijų išdėstymas primena gerus juokus, įdomius tik pirmą kartą girdint. Kiekviena dekoracija turėtų būti įjungta į bendrą kambario schemą, nesudarant įspūdžio, kad daiktas yra nereikalingas, padėtas tik dulkėm rinkti.

Augalai — gėlės visuomet užėmė svarbią vietą namų dekoravime. Natūrali augalo išraiška duoda šilumos, atpalaiduoja nuo medžiaginių, butą užpildančių formų. Japonai yra ypatingai garsūs savo jautrumu ir sugebėjimu sugrupuoti augalus bei gėlių puokštes. Iš jų galime to meno pasimokyti. Paprastoje kambario schemoje vienas stambesnis augalas geriau atrodys, nei grupė smulkių. Skintos gėlės duoda spalvų įvairumą, gali būti keičiamos pagal progą ir nuotaiką.

Daug idėjų apie buto dekoravimą galime rasti specialiuose veikaluose, bibliotekose, ir populiariuose namų žurnaluose.

Bendrą dekoravimo schemą galime paįvairinti mūsų drožiniais, audiniais ir kita ornamentika, kuri ypatingai dermasi su modernaus dekoravimo stiliumi.

Paruošė **A. Šarūnienė**

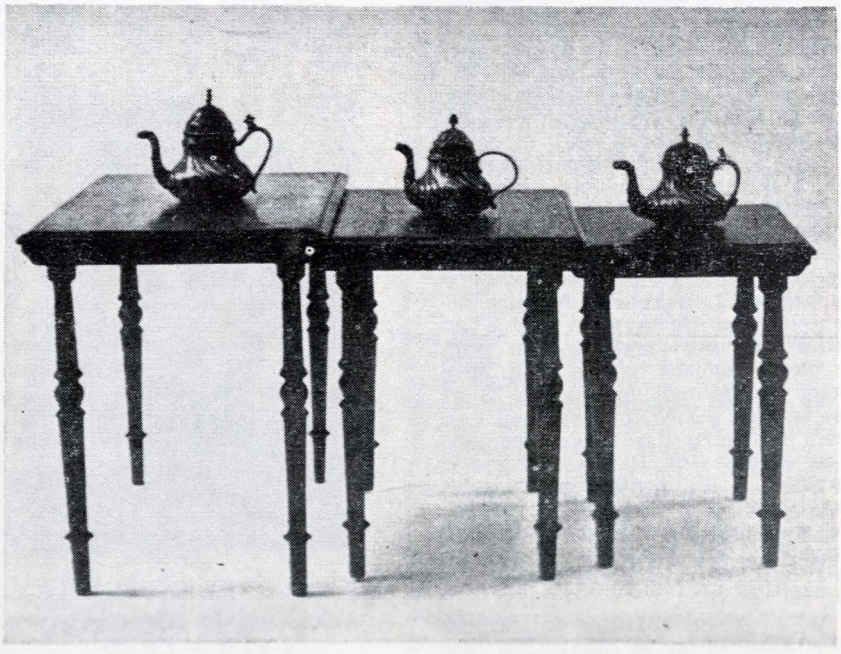

Madų ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

KVEPALŲ ISTORIJA

Įdomu pastebėti, kad aromatingi kvepalai gaminami iš žiedų, gėlių kotų, ligos apniktų medžių, sergančių banginių, musko briedžių liaukų, kiaulių kaulų, smegenų, bebrų, muskrato pelių, vaisių, riešutų, šaknų, sėklų, paparčių, terpentino, arbatos, anglių smalos, sakų, pieštukų drožlių ir iš įvairių kitų netikėtinų produktų.

Vienuoliai Trapistai, gyvenantieji vienoje Bristolio kanalo saloje, neseniai atidarė kvepalų krautuvę elegantiškoje Knightsbridge Londono dalyje. Negalėdami pragyventi vien tik iš ūkininkavimo, tie švelnaus būdo broliai, patarti savo prancūziškų konfratrų, pradėjo gaminti iš Anglijos gėlių ir žolių originalų odekoloną. Dabar ta jų pramonė atneša kasmet po 28 tūkstančius svarų pelno.

Prieš 3 tūkstančius metų Egipto kunigai buvo vienintėliai kvepalų platintojai, nes tik jie vieni žinojo, kaip išgauti iš gamtos ir sumaišyti kvapias medžiagas. Jie degindavo kvapiuosius sakus šventyklose, bet drauge pelnydavosi ir pragyvenimą, pardavinėdami savo gamintus leljų, migdolų ir miros aliejus laidotuvėms ir puotoms. Kunigai taip pat dėdavo kvepalų bonkas į mirusiojo kapą. Kai 1922 metais archeologai atidarė Tutankhamerio kapą, jie atrado keletą indų, pripildytų stipraus kvapo tepalų. Chemikai ištyrė, kad tų tepalų sudėtinės dalys buvo gyvuliniai riebalai ir medžių sakai, bet niekaip negalėjo suvokti, kaip jų aromatingas kvapas išsilaikė 3272 metus.

Babilonijos karalius Hammurabi ragindavo savo pavaldinius praustis iškvėpintame vandeny. Jų šventyklose, kur jie garbino saulę, žvaigždes ir mėnulį, visada degė smilkalai.

Žydai, kurie pirmieji pradėjo garbinti vieną Dievą, vengė naudoti kvepalus, nes tai jiems buvę Dievo uždrausta. Tačiau, būdami Egipto ištrėmime, jie pasisavino paprotį naudoti kvapius aliejus. Kai jie grįžo iš Egipto į Izraelį, Dievas per Mozę jiems liepė pastatyti aukurą smilkalams deginti, bet įspėjo, kad miros, cinamono ir kitų kvapių medžiagų smilkalai tebūtų naudojami religinėms apeigoms.

Graikų dievams taip pat tekdavo kvepalų, tačiau patys graikai laistydavo jais save gausiau kaip dievus. Kiekvienai kūno daliai būdavo skirtingi aliejai: veidui ir krūtinei — palmių aliejus, mėtos — rankoms, marjoramas — antakiams, o tymas — kaklui ir keliams. Diogenas tepdavo kvepalais savo padus. Paklaustas, kodėl taip juokingai elgiasi, atsakė: "Jei kvepini galvą, kvepalai garuoja ir kyla į orą, ir tik paukščiai juos užuodžia; bet kai aš patepu kojas, mano visas kūnas pakvimpa ir maloniai kutena mano nosį".

Graikai naudodavo kvapius augalus ir gydymo tikslams. Gydytojai pirašydavo vynuogių lapus dėl aiškesnio galvojimo, baltas žibuokles nuo vidurių negalavimo, imbiro nuo nevirškinimo, rožių vandens — pagiriojantiems.

Jei romėnai nebūtų užkariavę graikų, nebūtų gavę progos susipažinti su kvepalais, nes patys būdami labai praktiški žmonės, mažai kreipė dėmesio į asmeniška prabangą ir religines apeigas. Jų dievai tegaudavo

laurų lapų, javų ir druskos. Tačiau, užkariavę graikus, jie greitai pasisavino paprotį kvėpintis.

Nerono valgomajame buvo specialiai įtaisyti sidabriniai vamzdžiai, kurie purškimo būdu iškvėpindavo puoton susirinkusius svečius. Kartais tiek dėmesio būdavo kreipiama į tuos purškimus, kad nelikdavo laiko pasirūpinti geru maistu puotos stalui.

Iki 16 šimtmečio visi Europos aliejaus ir pudros pavidalo kvepalai būdavo gaminami iš gėlių ir augalų. Imantresni kvapai atėjo iš Rytų, kada žmonės patyrė, kad iš tam tikrų gyvulių liaukų ir vidurių galima gauti kvepalams pagelbinę medžiagą — fiksatūrą. Rytiečiai seniai naudojo gyvulinės padermės fiksatyvus. Jie buvo daug efektingesni, negu virtų gėlių arbatos.

Anglijoje iki 1558 metų kvepalai buvo beveik nežinomi. Bet kai karalienei Elzbietai kažkas atsiuntė dovanų iškvėpintas pirštines, ji taip susižavėjo, kad ėmė kvėpinti viską — net kambarių grindis. Tais laikais vonios ir šviežias oras nebuvo labai madoje, tad kvepalai nuslopindavo kitus nepageidaujamus kvapus. Elzbietos dvaro ponios gamindavo jai specialų Damasko vandenį. To vandens sudėtis buvo: 8 grūdeliai musko briedžio sekrecijos, 8 šaukštai rožių vandens, 3 šaukštai Damasko rožių lapelių, 14 uncijų cukraus. Visa tai virdavo 5 valandas, o išvirinus iškošdavo.

Kai 17 šimtmety puritonai Anglijoje ėmė drausti įvairių formų tuštybes, tuo pačiu ir kvepalus, Italijoje kvėpinimosi paprotys plačiai plito. Jau 1508 metais Domininkonų vienuoliai įsteigė savo laboratoriją Florencijoje, kur jie virė ir pakavo savo pagamintus odekolonus ir kvepalus. Daugelis jų pirkėjų buvo iš Venecijos ir Tuskanijos dvarų. 18 šimtmety jų produktai išpopuliarėjo visoje Europoje.

Prancūzijoje kvepalų amžius prasidėjo su Henriko antrojo žmona, Kotryna de Medicis. Ji atsivežė iš Florencijos savo kvėpintoją — nuodytoją René, kuris ne tik ją kvėpindavo, bet ir jos priešus sutvarkydavo. Jeanne d'Albert ir Gabrielle d'Estree buvo karalienės įsakymu nunuodytos, viena nuo iškvėpintų pirštinių, kita — nekaltai atrodančia kvepalų sašete. René salonuose susitikdavo visos 16 šimtmečio garsenybės.

Netrukus Prancūzija tapo kvepalų gamybos centru. Liudvikas XIV buvo žinomas visoje Europoje kaip geriausiai kvepiantis monarchas. Jo sūnaus, Liudviko XV, valdymo metais etiketas reikalavo, kad dvaro diduomenė kvėpintųsi kasdien kitais kvepalais. Madame de Pompadour entuziastingai prisidėjo prie tos prabangos, išleisdama pragyvenimui milijoną dolerių į metus, iš kurio didelė dalis buvo skiriama ekzotiškiems kvepalams.

Napoleonas naudodavo kasdien Anglijoj pagamintą Windsoro muilą, bet šalia muilo sunaudodavo 60 bonkų odekolono per mėnesį. Jis nuolatos laistydavo sau kaklą ir nugarą. Žozefina visą laiką nešiodavosi musku sumirkytą mezgininę nosinę. Jos visas butas buvo persunktas musko

kvapu, taip kad net po šešiasdešimties metų nuo jos mirties tas kvapas dar buvo išsilaikęs.

19 šimtmečio pabaigoje chemikai pradėjo ieškoti būdų gaminti kvepalus sintetiškai, nes tuo būdu kvepelų kaina žymiai sumažėja. Tikros žibuoklių esencijos uncija kaštuoja 1.300 dolerių. Pagaminimui dviejų svarų tikros žibuoklių esencijos reikia sunaudoti visą toną žibuoklių žiedlapių. Laboratorijoje viena uncija žibuoklių ekstrakto pagaminama už vieną dolerį. Ji gaminama iš citrinos, acetono ir sulfurinės rūgšties.

Šiuo metu sunku gauti Himalajuose gyvenančių musko briedžių liaukų ekstrakto, tad musko kvapas gaminamas laboratorijose iš anglies smalos.

Šiandien prancūzų miestas Grasse prie Cote D'Azur laikomas pasaulio kvepalų sostinė. Pusantro tūkstančio akrų žemės plotas apsėtas bei apsodintas kvepaliniais augalais. Pernai metų derlių sudarė 710 svarų jazminų, 1.440 svarų rožių, 907 svarai apelsinų žiedų, 232 svarai narcizų, 81 svaras vasarinių flioksų, 237 svarai palergonijų ir 132 svarai sago.

Grasse kvapiųjų augalų augintojams nemažai vargo sudaro žiedų skynėjų suradimas. Pavyzdžiui, jazminų žiedai negali būti skinami mašinomis, jų švelnūs žiedai skinami rankomis ir greitai, anksti rytą, nes saulei pakilus, jie nustoja kvapo. Miklus jazminų skynėjas gali nuskinti 4.000 žiedų per dieną. Tai sudarytų vieną ir tris ketvirtis svaro.

Grasse gausia lankomas turistų, kur gamintojai aiškina jiems kvepalų gaminimo paslaptis, bet aišku, visko neišpasakoja. Dažniausiai dabartiniai kvepalai yra mišinys natūralių ir sintetinių aliejų. Tik patyrę žinovai gali atskirti tikrą kvepalų kilmę.

Kvepalų gamintojams patariama daugiau dėmesio kreipti ne į kvapą, bet į efektą, kurį tas kvapas sukelia. Prie bendro efekto, žinoma, prisideda ir imantrūs kvepalų pavadinimai, kaip pvz.: vis a vis, ver moi, ma griffe, scandal, hypnotique, intimate, my sin, moment supreme ir kiti.

Rusijoje kvepalams vardus parenka fabriko meno inspektoriai, kurie remiasi kvapo efektu, o taip pat ir aktualijomis. Jie nusistatę prieš dekadentiškus vakariečių vardus ir pritaiko juos sovietinei nuotaikai, būtent: vakaras Maskvoj, šiaurė (ypakuoti meškos pavidalo bonkutėje), Kremlius, gegužės pirmoji, cosmos, sputnik ir raudonoji Maskva. Viena kvepalų rūšis pavadinta pagal Puškino pasaką: "Žvejas ir auksinė žuvelė"...

Pereitais metais amerikonai išleido 40 milijonų dolerių kvepalams ir 120 milijonų dolerių odekolonui. Didesnę dalį kvepalų nuperka vyrai dovanų moterims. Todėl vieni brangiausių pasauly kvepalų — AI (55 doleriai už unciją) yra pardavinėjami prabangiose New Yorko ir Palm Beach vyrų reikmenų krautuvėse. Vyrai, turbūt, negalėdami atsispirti tam vardui (Ai reiškia japoniškai meilę), pradėjo pirkti "ai" žmonoms ir mylimosioms.

Niekas negali išaiškinti, kodėl vienas kvapas yra malonus vienam asmeniui ir atstumiantis kitam. Katės mėgsta "catrup" žolę, liūtai — lavenderį, meškos ir kai kurie žmonės musko briedžio kvapą, o eskimai gardžiuojasi senų riebalų kvapu...

Psichologai mano, kad kvepalai sukelia žmonėse romantiškus ir erotinius jausmus. Daugelis kvepalų vartotojų sąmoningai ar nesąmoningai kvėpinasi, kad patrauktų priešingos lyties atstovų dėmesį. Kvepalų reklamos pilnos įtaigojančių šūkių: K'ekviename trapeze lašelyje tyko pavojus", "my sin yra labiausiai gundantis kvapas", "Jei nieko neturi užsidėti — pabandyk je reviens" ir panašiai.

Kad ir kaip skambūs ir intriguojantys tie šūkiai, mažiau kaip pusė moterų vartoja kvepalus.

Bet prancūzų poetas Paul Valery pasakė: "Man — moteris, kuri nesikvėpina, neturi ateities"...

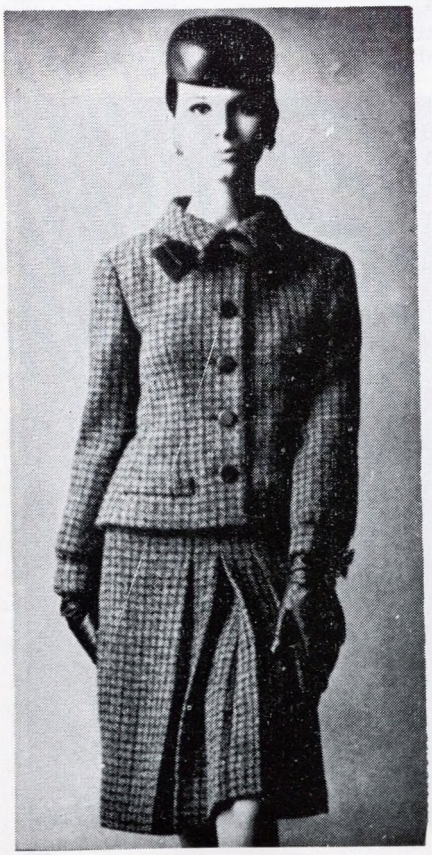

• Šeimininkių kampelis

Veda A. RUSINIENĖ

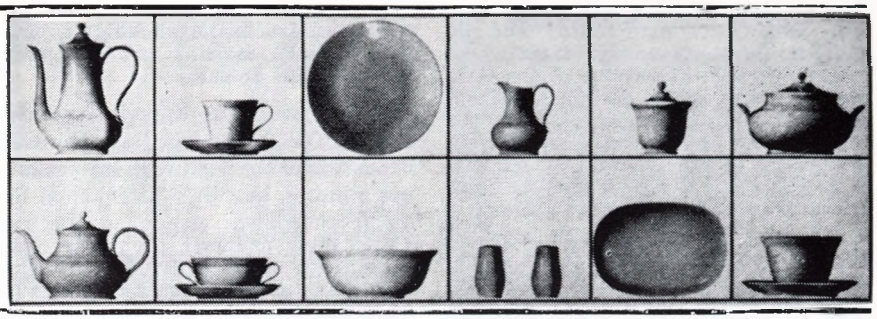

SVEČIŲ PRIĖMIMAS NAMUOSE

Jau prabėgo visa eilė metų, kai džiaugiamės gyvenimu šiame kontinente. Daugelis mūsų esame susipažinę su šio krašto papročiais ir etiketu. Nevienai, turbūt, yra tekę bendrauti ir buvoti ne vien tik lietuvių tarpe arba svečius ir savuose namuose priimti. Tikriausiai kartais kyla abejonių, kaip vienokiu ar kitokiu atveju pasielgti, kad neprasižengus etiketui. Parinkau čia keletą minčių apie vaišes namuose. (Naudojausi knyga: McCall's Book of Everyday Etiquette, by Margaret Bevans).

Svečius kviesti šiais laikais yra priimtina ir telefonu. Tai sutaupo laiką ir tuoj pat galima sužinoti, ar kviestieji asmenys galės dalyvauti vaišėse. Jei yra ruošiamos oficialios vaišės arba kviečiama didesnė žmonių grupė, tuomet reikia siųsti pakvietimus.

Sodinimas. Vaišinant svečius bufeto būdu, jie patys pasirenka, kur kam patogiau atsisėsti. Sodinant svečius prie stalo, nebūtina padėti asmeniškas korteles. Šeimininkas sėdasi prie stalo aukštutinio galo, o šeimininkė — prie žemutinio. Abiejose stalo pusėse — svečiai. Pravartu iš anksto pagalvoti, ką prie ko sodinsime, kad kiekvienas turėtų sau patinkamus kaimynus. Vaikai — paaugliai sodinami prie pietų stalo kartu su svečiais, bet maži vaikai retai kada sodinami kartu, nebent būtų ankstyvieji pietūs (lunch), kada mažieji sodinami motinos kairėje, pradedant mažiausiu, kad, reikalui esant, ji galėtų vaikui padėti.

Svarbiausias ar garbingiausias svečias sodinamas šeimininkei iš dešinės, o svarbiausioji viešnia arba to svečio žmona sodinama šeimininko dešinėje. Kiti svečiai sodinami paeiliui, vyras šalia moters, bet vyras su žmona nesodinami vienas šalia kito.

Namuose, kur nėra šeimininko, šeimininkė sėdasi stalo gale, garbingasis svečias jos dešinėje ir garbingiausia viešnia jo dešinėje, nors jie ir būtų vyras su žmona.

Namuose, kur nėra šeimininkės, šeimininkas sėdasi stalo gale, garbingiausia viešnia jo dešinėje ir garbingiausias svečias jos dešinėje. Garbingiausisa svečias gali būti vyriausias amžiumi asmuo arba svečias, pirmą kartą dalyvaująs, kai visi kiti yra seni pažįstami, arba asmuo, pasižymėjęs bendruomenėje.

Vaišės namuose gali būti įvairių pobūdžių: priešpiečiai (lunch), arbatėlė (tea), kokteilių vaišės (coctail party), pietūs bufeto būdu (buffet dinner), pietūs sėdint prie stalo, vakaro svečiai, svečiai kavutei ir saldumynams.

Priešpiečiai. Šios vaišės atliekamos be didelių formalumų. Svečiai būna dažniausiai moterys, nes šitokios vaišės ruošiamos šiokiadieniais, kai vyrai paprastai būna užsiėmę darbu. Maistas patiekiamas nuo vieno iki trijų patiekalų, lengvos rūšies: užkepai (casserols), mišrainės, daržovės ir karštos bulkutės, sviestas, kava ar arbata ir koks nors saldus patiekalas. Stalo padengimas paprastesnis. Vartojamos spalvotos individualios staltiesėlės (place mats) arba spalvota staltiesė, bet niekuomet nevartotina mezginių ar damasko staltiesė, nebent būtų iškilmingi vestuvių priešpiečiai. Šios rūšies vaišėms vartojamos mažesnės lėkštės, ir visuomet reikia padėti sviestui lėkšteles, nes duodamos kokios nors bulkutės ar duona. Žvakės nededamos, bet stalas pagražinamas kokiu nors centriniu papuošalu.

Arbatėlė yra ramaus pobūdžio vaišės 4—5 val. po pietų. Maistas turi būti lengvas ir neriebus. Maži, puošnūs, bet nepikantiški sumuštinukai, sausainiai, įvairių rūšių biskvitai, pyragas be riebaus kremo. Tinka vaisinis pyragas, supiaustytas plonomis riekutėmis, arba kėksas. Arbatą arba kavą pilsto šeimininkė, sėdinti gale stalo.

Arbatos pilstymas yra ritualas su savotiškomis taisyklėmis. Padėklas turi būti niekuo nepridengtas. Ant padėklo padėti arbatinuką, karšto vandens virdulį, indą su arbatžolėmis, indelį arbatžolėms iškratyti, koštuvėlį, gabalinį cukrų, žnyples cukrui paimti, indelį su pienu, citrinos riekutes ir mažą šakutę citrinai paimti. Puodukai ir lėkštelės turi būti sudėti šeimininkės kairėje. Šalia padėklo sukrauti lėkšteles kepiniams viena ant kitos, padedant sulenktą servetėlę ant kiekvienos lėkštelės, kad viešnia ar svečias galėtų paimti lėkštelę su servietėle vienon rankon. Jei duodamas tortas, reikalinga šakučių, kurios išdėstomos šalia lėkštelių.

Šeimininkė paruošia arbatą, įpila kiekvienam svečiui pageidaujamo stiprumo ir, kiekvieno paklausus, įdeda cukraus, pieno ar citrinos ir paduoda. Šeimininkė gali pakviesti savo geriausią draugę, kad pavaduotų ją pilstyme, kai yra labai daug žmonių, arba kai kartu pilstoma ir kava. Maistą patys svečiai pasiima. Mažo pobūdžio arbatėlei svečiai turi būti punktualūs, bet kai yra kviesta didelis žmonių skaičius, pavėlavimas galimas net iki valandos laiko. Išeiti taip pat galima bet kuriuo laiku.

"Cocktail" vaišės yra patogios tuo, kad galima sukviesti daug didesnį sve-

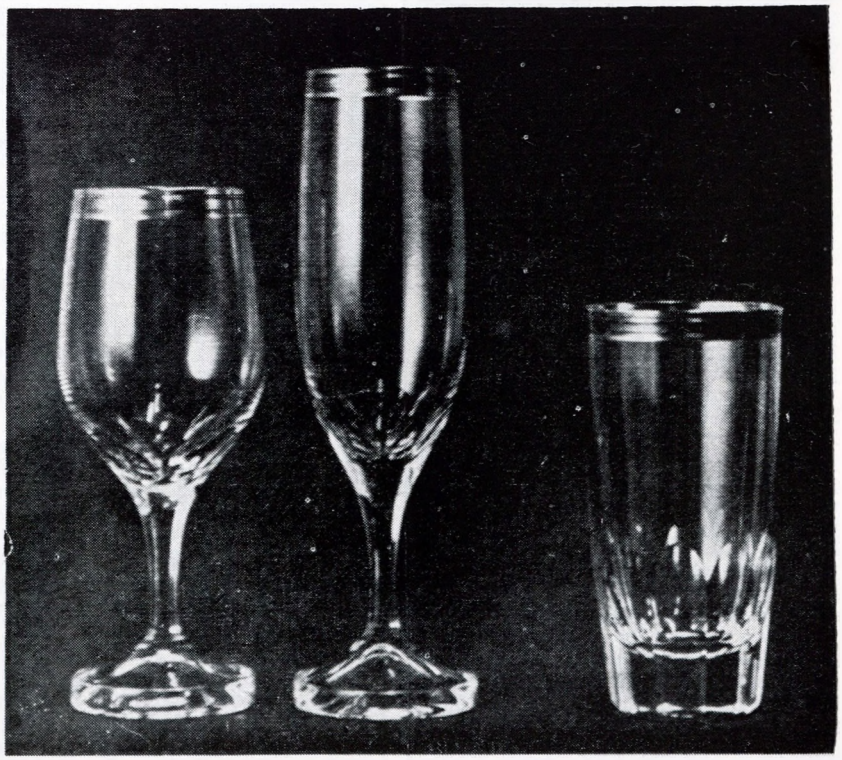

čių skaičių, nes nėra būtina, kad jie susėstų. Be to, gerai suplanavus, viską galima paruošti iš vakaro. Šios vaišės nėra sudėtingos, tik gėrimai ir užkandžiai turi būti geros rūšies. Taip pat reikia turėti ir nesvaiginamų gėrimų, jei svečiai jų pageidautų. Gėrimų turi būti mažiausiai dviejų rūšių, o taip pat ir tinkamų priedų jų maišymui.

Maistas turi būti patiektas taip, kad jis būtų galima paimti pirštais: pasmeigtas ant tam skirtų smeigtukų. Prie kokteilių niekad neduodamas joks saldus užkandis; jis turi būti aštriai pikantiškas su ryškiai jaučiamais prieskoniais. Kiekvienam svečiui reikia skirti 8—10 užkandėlių (canapes). Taip pat priimta vaišinti įvairiais pikantiškais padažais (dips), prie kurių lėkštelėje sudedami sausainiukai (crackers) arba džiovintų bulvių ripkutės (chips). Taip pat tinka įvairūs sūriai, supjaustyti gabaliukais, arba ir viename gabale, kad patys svečiai atsipjautų. Servietėlės turi būti specialios, mažos (cocktail napkins).

Vaišinant didesnį skaičių svečių, nevisuomet įmanoma turėti vienodus stiklus. Nesvarbu, kad stiklai yra nevienodi, tik jie turi būti tinkamo dydžio. Pav., vaisių sunkai skirtuose stikluose galima duoti degtinę (whisky) ant ledų; vyno stiklai (cherry) visai tinkami gėrimui "Manhatton", tačiau "Martini" pilti į aukštą stiklinę netinkama.

Svečias, kuris nė vieno iš kviestųjų nepažįsta, išskyrus šeimininkus, turi būti supažindintas su vienu ar su grupe svečių, pagelbstint užmegsti pokalbį. Kviečiant į koktailio vaišes, reikia nurodyti ir laiką, pav., nuo 5 iki 7 val. ar pan. Tai nereiškia, kad paskutinis svečias išeis septintą valandą, bet kad galima atvykti bet kuriuo laiku, tik nevėliau 6.30 val., kadangi mandagumas reikalauja svečiuose išbūti mažiausia pusę valandos. Išeinant svečias atsisveikina su arčiau jo esančiais žmonėmis ir su šeimininkais. Mažam svečių skaičiui esant, atsisveikinama su visais iš karto.

Vaišės bufeto būdu yra taip pat lengviau paruošiamos, nes galima vaišinti mažesnį ar didesnį skaičių žmonių, nereikalauja didelio aptarnavimo ir gali būti atliekamos viduje ar lauke, priešpiečiams, pietums ar vakarienei.

Svečių kviestina tiek, kiek yra vietos juos patogiai susodinti. Bufeto vaišės gali būti planuojamos trimis būdais: 1) kai kortų staliukai sustatomi taip, kad kiekvienas svečias gali juo pasinaudoti, laisvai pasirinkdamas sau vietą; 2) maistas sudedamas ant bufeto, ir kiekvienas svečias pats pasitarnauja, bet valgyti sėdasi prie valgomojo stalo; 3) svečias pasitarnauja, pats pasiimdamas maisto, ir valgyti eina į svečių kambarį, kur vaišių tikslui yra pastatoma visa eilė įvairių mažų staliukų: kavos ir šoniniai staliukai, suglaudžiami staliukai ir t. t. Vienintelis atvejis, kada svečiams neįmanoma suteikti tinkamo patogumo, yra didelio mąsto vakarienės. Jų metu svečiai ne vienu laiku valgo, ir, esant didesniam žmonių skaičiui, nebeįmanoma kiekvienam suteikti reikiamo patogumo.

Šios rūšies vaišėse maistas turi būti taip pagamintas, kad nereikėtų vartoti peilio, jei svečiai negali valgyti, patogiai atsisėdę. Maistas gali būti patiekiamas šiltas ir šaltas.

Pietūs prie stalo. Kiekvienos vaišės bus daug sėkmingesnės, jei šeimininkė nebus užsiėmusi virtuvėje iki paskutinės minutės, bet turės užtenkamai laiko neskubėdama pabūti su svečiais. Taip galima padaryti, tik reikia viską iš anksto planingai sutvarkyti. Maistas ruoštinas dieną, dvi prieš vaišes ir labai gerai, jei viskas ar dalinai yra sutvarkyta ir paruošta jau iš vakaro. Vaišių metu, svečiams susirinkus, pirmu patiekalu galima duoti iš anksto paruošti užkandėliai (hours d'oeurres) kartu su gėrimais, dar svečiams būnant svečių kambaryje. Tai sutaupys indus ir triūsą prie stalo. Saldusis taip pat galima paruošti iš vakaro.

Svečius kviečiant prie stalo, maistas turi būti baigtas ruošti ir laiku patiektas. Kuri nors iš viešnių gali pasisiūlyti šeimininkei pagelbėti, tačiau turi atsiminti, kad ne kiekvieną šeimininkė to pageidauja. Po pietų šeimininkė nuvalo stalą, sutvarko likusį maistą, tačiau stengiasi virtuvėje perilgai neužtrukti, kad svečiai nepasijustų kalti šeimininkę apkrovę dideliu darbu. Geriausia palikti indus neplautus, bet laiką praleisti su savo svečiais.

Pakviesti pietums svečiai nevėluoja daugiau, kaip 10 min., bet niekuomet neatvyksta anksčiau nurodyto laiko.

Svečiai kavutei ir saldumynams. Šitoks vaišinimo būdas yra patogiausias toms šeimoms, kurių vaikai dar maži, arba moterys yra dirbančios, nes didesnių vaišių paruošimas reikalauja daug laiko. Šiuo atveju svečiai atvyksta jau po pietų ir yra vaišinami kava bei saldumynais. Gali būti tik tortas arba pora skirtingų pyragų, likeris ir kitoks gėrimas, pagal skonį. Šeimininkai nebus pervargę ir galės praleisti laiką savo pažįstamų draugystėje.

ZINAIDOS ORENTIENĖS BALETO STUDIJA

Lietuvos valstybinio teatro balerinos Zinaidos Orentienės vedama baleto studija Toronte veikia jau aštuoneri metai. Studija nuomoja sau patalpas Lietuvių Namuose, 235 Ossington Ave. Lietuvaitės į studiją yra priimamos nuo 6 - 7-rių metų amžiaus. Dabartiniu metu studiją lanko apie 30 mokinių. Iš jų jau pasižymėjusios ir turinčios neabejotinų baletinių gabumų yra Nora Novogrodskaitė ir Regina Kryžanauskaitė. Užbaigiant šiais metais baleto studiją, jos dalyvavo su visa grupe viešame Motinos Dienos minėjime Toronte, išpildydamos fragmentą iš "Jūros dugno". Su jomis kartu šoko 16 studijos jaunesnių ir jaunučių mokinių. Išpildant fragmentą, vyrukų šokėjų reikėjo kviestis iš Toronto baletmeisterio Volkovo studijos. Labai klaidinga nuomonė, kad lietuvių jauniems vyrams nereikalingos baleto studijos. Kaip vyrai, taip moterys gali tarnauti baleto menui ir būti garsūs, jei jie lanko baleto mokyklas ir išugdo savo, kaip šokėjo, kūrybinius ir techninius gabumus. Kaip muzikas, nelankęs konservatorijos, negali būti profesionalas, taip lygiai yra ir su baletu. Be mokyklos nieko rimto negalima pasiekti. Baletas yra viena iš sunkiausių meno šakų ir reikalauja didelės technikos, didelio darbo ir kantrybės. Lietuvoje baleto studijose buvo daug vyrų šokėjų, kurie subrendo kaip pirmos eilės baleto šokėjai, vėliau patapo baletmeisteriais.

Dažniausia mergaitės pasimoko baleto tris keturis metus ir meta. Žinoma, tuo atveju negalima išvystyti jaunuolių talentų. Baleto talento be studijos ir darbo negalima išauginti. Baleto menui išauginti primą balerinę reikia rasti jaunuolių palankaus kūno sudėjimo ir natūralaus ritmo pajautimo. Lietuvaitės yra gabios baleto studijoms, turi prigimtą gracingumą, greičiau susivokia muzikoje ir pagauna ritmą. Čia, Toronte, dar yra rusų kilmės baletmeisterio Volkovo baleto studija. Joje šoka vyrai ir moterys profesionalai ir mokiniai. Gabesni mokiniai, baigę studiją, vyksta į JAV-bes, Angliją ir Europą įsigyti vardo, idėjų ir patobulinti savo techniką. Kanadoje baletas veikia tik tam tikrais sezonais bet tai nereiškia, kad jauni, talentingi šios rūšies menininkai neturėtų progos toliau tobulintis ir išvystyti

savo talentus. Dabartinis pasaulinio masto šokėjas yra Rudolf Nuriev. Jis turi puikią techniką ir kartu yra geras artistas.

Talentingas šokėjas išreiškia save scenoje, kaip muzikas — kompozicijoje, poetas — poezijoje. Judesiu išreikšti sielos pasaulį yra labai sunkus uždavinys. Bet žmonės to per amžius siekė, ir kiekvienas šimtmetis turi savo amžiaus šokimo techniką ir idėjas.

Šokis yra žmogaus natūralus palinkimas jungtis į gamtos ritmą ar išreikšti savo vidaus pasaulį. Karalių rūmuose išsivystė klasiškasis baletas, o tautos apskritai turi savo charakteringus šokius. Baletas, nekalbant apie augštą jo meno paskirtį, yra taip pat auklėjimo priemonė, kaip muzika ir teatras apskritai. Jaunos balerinos turi lankyti simfoninius koncertus, gerus draminius pastatymus. Be teatro joks artistas negali subręsti. Seniau studentai pusbadžiu gyveno, bet teatrą lankė, nes tai buvo būtinybė. Be meninės aplinkos negali išsivystyti joks meninkas. Baletas suteikia kūnui disciplinos ir grožio.

Prasikūrus lietuviams užsieniuose, tėvai turėtų sudaryti sąlygas savo vaikams visokiariopai meniniai subręsti.

Iz. Matusevičiūtė

• Atsiųsta paminėti

Mykolas Vaitkus, Šiaurės Žvaigždė. Atsiminimai III. Išleido Nida, Londone. Leidinys nr. 53, 297 pusl., kaina 2 dol.

Ši atsiminimų trečioji dalis yra skiriama studijų laikotarpiui, Peterburgo dvasinėje akademijoje, aprašyti. Autorius vaizdžiai nupasakoja to laiko nuotaikas ir problemas. Daug medžiagos apie pavienius asmenis (gale knygos paduotas vardinis rodyklis). Knyga skaitoma įdomiai ir lengvai.

R. Spalis, Tarp dangaus ir žemės. Feljetonai. Išleido Nida, Londone. Leidinys nr. 54, 142 pusl., kaina 1.50 dol.

Laiškai lietuviams, nr. 8. Rugsėjis. Šis numeris skiriamas 25 m. Lietuvos pavergimo sukakčiai paminėti. Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Red. K. Trimakas, S.J. Prenumerata metams — 3 dol. Adm. adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Lietuvių Dienos — iliustruotas žurnalas. Redaguoja: B. Brazdžionis. Leidžia: A. F. skyrius. Leidžiamas kas mėnuo išskyrus liepos ir rugpjūčio mėn. Adresas: 4364 Sunset Blvd. Hollywood, Calif. 90029.

Lietuviai Amerikos Vakaruose nr. 5. Redaguoja: redakcinis kolektyvas. Leidžia: A. Skyrius. Adresas: 4366 Sunset Blvd. Los Angeles, Calif. 90029.

Elta — Litauischer Informations dienst Elta e. V., 7410 Reutlingen, Gratianus Str. 11 nr. V. Vokietija. Savaitinis informacinis leidinys.

Eltos informacija. Laida B — birželio mėn.

Skautų Aidas nr. 7, iliustruotas žurnalas jaunimui. Redaguoja: A. Saulaitis. Leidžia: LSS Tarybos Pirmija. Prenumerata metams — 3.00 dol. Adresas: Skautų Aidas, P. O. Box 222, Thompson, Connecticut 06277.

Skautybė nr. 2 — Skautų Aido priedas skautų vadovams.

Lietuvos Pajūris — išeina keturis kartus per metus. Leidžia Kanados Mažosios Lietuvos Bičiulių Dr-jos Centro Valdyba. Vyr. redaktorius A. Lymantas. Kaina $1.00 metams (Vokietijoje DM 2.00 metams). Redakcija ir administracija: 5260-10th Ave., Rsmt., Montreal 36, P. Q. Canada.

Garbės prenumeratos:

Adelaidės Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, — Australija. Baltrukonienė S. — Akron, Ohio, Beinorienė A. — Wood Dale, Ill,, Bieliauskaitė L. — Chicago, Ill., Čikotienė J. — Albuquerque, New Mexico, Didžiulienė S. — Cicero, Ill., Kriaunienė E. — Brecksville, Ohio, Milčiuvienė A. — Manchester, Conn., Raulinaitienė V. B. — Downey, Ill., Razmienė E. — Wilmington, Ill., Vitkuvienė A. — Hartford, Conn., Žiegienė J. — Glen Meyer, Ont.

Žurnalui aukojo:

$5 — Rev. Dr. V. Gidžiūnas, OFM, Brooklyn, N.Y., Jautokaitė R., Chicago, Ill;

$3 — Milčiuvienė A., Manchester, Conn., Tonkūnienė A., Waterbury, Conn.

$2 — Baužienė S., Detroit, Mich., M. Cibienė E., Great Neck, N.Y., Daunienė L., Otawa, Ont., Galeckienė E., Eden, Ont., Juodėnienė B., Cleveland, Ohio., Mikšienė J., Hamilton, Ont., Otienė V., Toronto, Ont., P[illegible]anauskieng S., Philadelphia, [illegible] Sidrienė G., Sreator, Ill,

$1—Andrikytė M., Waterbury, Conn. Anužienė E., Detroit, Mich., Avižienė, V., Brooklyn, N. Y., Barškėtienė E., Chicago, Ill., Bukšnienė A., Omaha. Nebr., Gailiušienė L., Cleveland, Ohio, Geldauskienė D., Belleville, Mich., Giedraitienė L., Worchester, Mass., Grigaliūnienė J., Chicago, Ill., Gurevičienė I., Toronto, Ont., Jasienė P., New, London, Conn., Jasienė O., Crown Point, Ind., Jucevičienė E., Chicago, Ill., Kanaukienė O., Brooklyn, N. Y., Karalienė O., Los Angeles, Calif., Katelienė A., Chicago, Ill., Kazragienė M., E. Chicago, Ind., Kežinaitytė M., Hamilton, Ont., Kondratienė E., Quaker Hill, Conn., Krasauskienė E., Chicago, Ill., Kšivickienė A., Hamilton, Ont., Lukoševičienė A., Toronto, Ont., Makarchuk A., Los Angeles, Calif., Malaškevičienė A., Winnipeg, Manitoba, Martuvienė K., Clevelanl, Ohio, Masaitienė E., Harve de Grace, Md., Mitkus J., Detroit, Mich., Norvilienė O., Chicago, Ill., Plepienė R., Detroit, Mich., Pocienė O., Newark, N. J., Pulianauskienė A., Hamilton, Ont., Puniškienė A., Chicago, Ill., Raulinaitienė P., Los Angeles, Calif., Rozniekienė O., Oak Lawn, Ill., Šapkuvienė S., Chicago, Ill., Šaulienė M. Paterson, N. J., Sergautienė O., Toronto, Ont., Šiurnienė O., Glen Meyer, Ont., Stanaitienė V., Hamilton, Ont., Stonkienė A., Delhi, Ont., Totoraitienė P., Medellin, Colombia, Velžienė E., Chicago, Ill., Žiedonienė S., Cleveland, Ohio, Žumbakienė S. Chicago, Ill.

NIDOS KNYGŲ KLUBO PLANAI

Londoniškis Nidos Knygų Klubas yra jau atidavęs rišyklon ir netrukus pradės siuntinėti savo nariams didžiulį Jurgio Gliaudos romaną Agoniją. Rašytojas čia vaizduoja paskutines nepriklausomos Lietuvos dienas, pradedant sovietų ultimatumais ir baigiant paleckinės vyriausybės sudarymu. Romane iškyla prieš skaitytoją ir daug ligi šiol nežinomų dalykų, o pats priminimas anų metų duos progos skaitytojams atsišviežinti ir prisiminti, kas ir kaip įvyko.

Ta proga verta pasakyti, ką gi daugiau žada duoti Nidos Knygų Klubas ir ką jis daro.

Ligi šiol skaitytojai jau yra gavę 3 tomus kanauninko Mykolo Vaitkaus atsiminimų. Laukia nešamas į spaustuvę ketvirtasis tomas Per giedrą ir audrą, kuris baigiamas pirmuoju pasauliniu karu. Kanauninkas dabar vėl rašo atsiminimus apie nepriklausomybės laikus — Nepriklausomybės Saulė. Tų nepriklausomybinių atsiminimų, tur būt, susidarys dar ne vienas tomas, ir reikia tikėtis, kad jie bus patys įdomiausi skaitytojui ir labiausiai pravartūs mūsų literatūros istorijai, nes juose susitiksime su daugeliu žymių savo literatūros, apskritai rašto ir visuomenės ar valstybinio gyvenimo žmonių.

Leidyklos žinioje dar yra jos pasiimtieji išleisti taip pat iš dalies ar ištisai atsiminimais remiantis parašytieji darbai: Bronio Railos Laumių Juosta, Juozo Švaisto Dangus Debesyse, Jono Miškinio apie Dzūkiją ir Jono Strumskio apie savo neramų gyvenimą. Pažadėjęs tokią knygą yra ir mūsų teatro veteranas teatrologas Stasys Pilka apie teatro ir literatūros žymiuosius žmones. Poetas Jonas Aistis yra pažadėjęs visada skaitytojui įdomių savo straipsnių rinktinę.

Leidykla yra gavusi Antano Tulio novelių rinkinį Inicialai Po Tiltu ir Juozo Tininio Nuskandintas žiedas. Su Antanu Vaičiulaičiu sutarta iš leisti naują laidą jo Mūsų Mažąją Seserį ir tariamasi dėl naujo novelių rinkinio ir dėl legendų knygos. Laukiama įdomaus romano iš Petro Tarulio. Alė Rūta yra pažadėjusi romaną ir novelių rinkinį, Jurgis Gliauda — romaną Aukurai Štabams ir novelių rinkinį. Su Jonu Žmuidzinu tariamasi dėl novelių rinkinio. Beletristikos knygą yra pažadėjęs Aloyzas Baronas. Seniai laukia eilėe K. Barėno novelių rinkinys, kuris netrukus žada būti papildytas romano bandymu. Savo novelių rinktinę žadėjo duoti Vytautas Alantas.

Metų sąvartoje išleidžiamas literatūros metraštis Antroji Pradalgė, kuriame, šalia jau žinomųjų, pasireikš su savo kūryba keletas naujų talentų.

Su Europos Lietuvių Studijų Savaitės vadovais apsvarstyta ir sutarta leisti atskirą knygą šiemetines paskaitas. Jas leisti skatina mintis, kad Nidos Knygų Klubo prenumeratoriai yra inteligentiški žmonės ir nesitenkina vien beletristika ar atsiminimais: jie domisi dar ir politika, filosofija, literatūra, istorija. Šitą jų domėjimąsi iš dalies galės patenkinti toksai paskaitų rinkinys. O savo ruožtu tokia knyga būtų indėlis į mūsų mokslinę literatūrą.

Dar toliau eidamas, Nidos knygų Klubas yra pasižadėjęs išleisti bent trejetą tomų prof. Dr. Jono Griniaus kritikos straipsnių ir literatūrinių studijų. Manoma, kad ir tą pasiryžimą skaitytojai palaikys būtinu. Be to, norima patenkinti ir kitą, jau pačių skaitytojų keliamą pageidavimą — išleisti Lietuvos istorijos darbų.

Išleidęs Maironio Jaunąją Lietuvą ir Šatrijos Raganos Viktutę, Nidos Knygų Klubas būtų linkęs paleisti į žmones ir daugiau lietuviškų klasikų, jei tik apylėčiai leidyklos tempai įgalintų. Buvo svarstoma pakartoti Vaižganto Pragiedrulius, V. Pietario Algimantą ir kt.

Jau metęsis į kelis nuotykius (leisdamas Rinktinę, kalendorius, o dabar literatūros metraščius), Nidos Knygų Klubas ryžtasi dar vienam naujam. Dalis jo skaitytojų, pavyzdžiui, nelinkusi į poezijos ar dramos veikalus. Tačiau tokie darbai irgi turi būti leidžiami. Dėl to Nidos Knygų Klubo finansinius reikalus tvarkančios Lietuvių Namų Akc. B-vės vadovybė pritarė minčiai, kad, šalia įprastinių, visiems nariams skiriamų dalykų, dar būtų išleidžiama šiek tiek ir vadinamųjų "neapsimokančių" leidinių. Jie būtų duodami nariams kaip nemokamas priedas, arba leidžiami mažu tiražu ir pardavinėjami tiems, kurie jų nori. Keletas darbų šitai nekomerciškai serijai jau laukia eilės.

Dabar, be kita ko, skubiai spausdinamas sieninis kasdien nuplėšiamas kalendorius 1966 metams, vienintelis toks laisvajame lietuviškame pasaulyje ir įsigijęs jau populiarumo (tie, kurie jį gauna, jau susigyveno su juo).

Nidos Knygų Klubo adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Great Britain.